

EL POU DE LA GALLINA

Núm. 381

elpou.cat | 4€ | desembre 2021

REVISTA MANRESANA
D'INFORMACIÓ I OPINIÓ

+
L'entrevista a
Jaume Domingo,
mestre
i cooperant

50 ANYS D'ESCOLA AGRÀRIA

Premi Séquia

2022

Avui, com al segle XIV,
l'actitud marca la diferència

El PREMI SÉQUIA als hereus de l'esperit dels manresans del segle XIV **reconeix anualment persones i institucions vinculades a la Ciutat que destaquin per la seva actitud compromesa** amb el benestar col·lectiu i per **la seva capacitat per sobreposar-se davant de l'adversitat**.

En definitiva, que visquin i hagin fet propi l'esperit que va permetre la construcció de la Séquia.

Sense ser un requisit indispensable es valoraran de manera especial les candidatures que contribueixin a posar de relleu el treball i les actituds de persones o institucions que actuen des de l'anonimat i/o que són poc conegudes. El reconeixement pretén ajudar a visibilitzar iniciatives que fan de Manresa i la seva àrea d'influència un lloc millor on viure.

El premi té dues categories:

- PREMI SÉQUIA a persones físiques
- PREMI SÉQUIA a institucions, col·lectius, empreses o grups.

Les associacions, institucions i empreses manresanes poden presentar candidatures al premi, tant en la modalitat individual com col·lectiva, abans del 31 de desembre de 2021.

Més informació i presentació
de candidatures:

Fundació Universitària del Bages
Av. Universitària, 4-6, 08242 Manresa
T. 93 877 41 79
www.umanresa.cat
festesdelallum@umanresa.cat

UMANRESA
UNIVERSITAT DE VIC
UNIVERSITAT CENTRAL
DE CATALUNYA

Reconnectar amb la terra

L

a terciarització de l'economia comporta que només un 1% de catalans es dediquin a l'agricultura. Les explotacions sovint són rendibles, però la crua realitat és que no hi ha relleus ni –pel que sembla– prou incentius per menar camps, dedicar-se a la ramaderia o viure de posar al mercat matèries primeres, mal pagades i amb competències externes ferotges. Progressivament, com a perniciosa conseqüència, Occident –els anomenats països rics– ha anat *abandonant* la producció dels elements bàsics de l'alimentació, igual que els metalls, els principis actius dels medicaments o, com s'ha fet palès en els darrers mesos, dels xips o, el que és el mateix, l'ànima de qualsevol màquina per més mínima que sigui l'electrònica que la fa funcionar. Els *magatzems* i la distribució són lluny, molts a la Xina, i amb la crisi climàtica al cap del carrer, s'encenen els llums d'alarma plantejant qüestions tan essencials com què menjaran els europeus d'aquí a cinquanta anys si, prop de casa, ja no es cultivarà res. Mengem tomàquets d'Andalusia quan n'hi ha a Viladordis; volem beure vi de la vall del Rin quan hi ha ceps a tocar de la Séquia, o paguem bolets a preu d'or que algú malda per anar a buscar fora del país. Contradiccions *in aeternum*.

La primera llavor de l'Escola Agrària de Manresa es planta a principis dels setanta amb l'objectiu de professionalitzar l'agricultura i, d'alguna manera, traslladar el coneixement d'àmbit acadèmic, el de la proveta i el microscopi, al xapo, la pala i la intuïció i ofici ancestrals de la pagesia. Una primera base que s'ha anat ampliant per optimitzar les explotacions al mateix temps que, malaauradament, s'anava perdent la vocació per obtenir rèdits del camp. Els fruits tan necessaris per no desembocar, indefectiblement, en la distribució de peces de fruita, verdures i hortalisses carregades d'intermediaris, neveres i gasoil i, per contra, desproveïdes de sabors i nutrients. Perquè, problemàtiques administratives i pedagògiques al marge, l'existència d'una escola *tècnica* per a agricultors entronca amb una tendència de recuperació de la genuïnitat més arrelada –mai tan ben dit– a la tradició natural i, això sí, amb un plus de consciència mediambiental i de concepció de l'entorn on vivim. Recuperar l'essència, ni més ni menys. Gratar en el passat per garbellar en allò que ens ha brindat el bosc i el camp des de temps immemorials en exercici per reforçar el planter de cara al futur, talment com en les categories formatives de l'esport de base. Empeltar-se dels valors i l'essència per reconnectar amb la terra.

Debat sobre la violència masclista, al Casino

El dia 3 de novembre es va fer una taula rodona, dins del cicle Temes del Pou, a la Sala d'Actes del Casino, sobre *La lluita contra la violència masclista*, amb la intervenció de Carme Batista, tècnica en gestió del SIAD, i Mar Pla, agent del Grup d'Atenció a la Víctima (GAV) de la comissaria dels Mossos d'Esquadra. Durant l'acte es va presentar la revista de novembre, que dedicava el tema central a la feina de sensibilització contra la violència de gènere.

Calendari del 2022

Com cada any, en aquesta revista de desembre trobareu encartat el Calendari del Pou per a l'any vinent, amb qua-

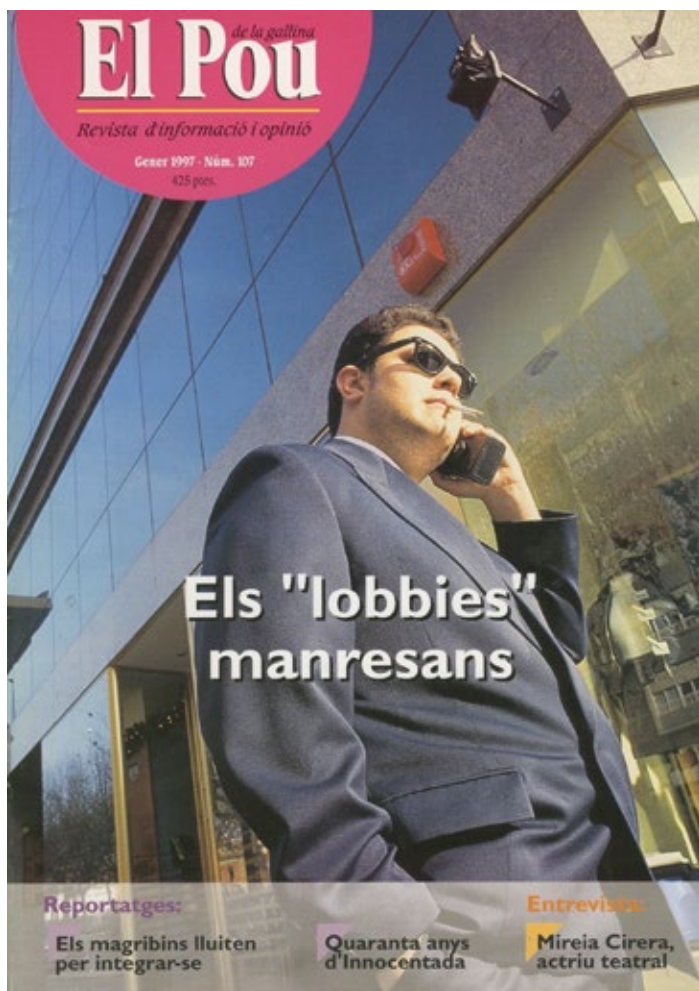

tre il·lustracions de ls artistes Gemma Buch, Omar Cárdenas, Maria Assumpció Piquer i Maria Picassó. Els lectors i subscriptors que en vulguin més exemplars poden sol·licitar-ne mitjançant un correu electrònic a elpou@elpou.cat.

Aquest Nadal regaleu el Pou

Amb l'objectiu de reforçar la presència entre les manresans més joves i entre els que resideixen en altres indrets del país o de l'estranger, la revista us convida a participar en la campanya de noves subscripcions. Es tracta de regalar una subscripció per un any, per un preu de 44 euros, a una persona a qui li puguin interessar els continguts de publicació, visqui on visqui. Per formalitzar-ho, només cal entrar a www.elpou.cat/seccio/subscripcio o bé omplir la butlleta que trobareu a la pàgina 24 d'aquesta revista.

fa 25 anys

Els 'lobbies' manresans no tenien gaire poder

El número de gener de 1997 de la revista publicava el reportatge *Els 'lobbies' manresans regenten poc poder*. S'hi analitzaven empreses, institucions, famílies i persones amb un poder de decisió important a la ciutat. El sector de les finances era un dels més poderosos, però el nou director de Caixa Manresa, Adolf Tудо, defensava una actuació cada vegada més transparent. Cots i Claret i Construccions Salido, empresa que s'havia vist implicada en les adjudicacions d'obres de casernes de la Guàrdia Civil, dominaven el mercat de la construcció. I en l'àmbit de l'advocacia es comentava la influència dels bufets de Benjamí Garcia, Santiago Bosch i Josep de Puig. Jove Cambra, les Tertúlies de la Cuina i el Rotary Club acabaven de configurar el panorama de grups més o menys influents.

El Casino es mostrava per dins

El dia 21 de desembre, un bon nombre de persones visitava el Casino durant una jornada de portes obertes per veure les reformes que s'hi feien. El dia 12, un miler d'estudiants s'havien manifestat pel centre de la ciutat per reclamar un ensenyament de qualitat i el dret de fer vaga en horari lectiu. El dia 19, alumnes de l'institut Lluís de Peguera, l'IES Manresa, l'escola Joviat i el col·legi Paidós s'enfrontaven en el concurs Fora d'Aules, ideat per Jove Cambra de Manresa. I el mateix dia, la FUB presentava el seu nou director, Pere Fons, fins llavors cap del gabinet de Comunicació i del Rectorat de la UPF.

L'opinió del lector

A propòsit de Desinhibits, tanmateix'

En la Bugada al Pou del mes passat, s'explica que en una conferència de Jenn Díaz es parlava de la necessària superació d'inhibició de les dones i que en el torn de preguntes una persona va dir que havia superat la inhibició d'anar amb faldilles amb les cames sense depilar i que tampoc es depilava mai l'aixella. Faig un incís i matiso que no us penseu que m'ho deixo créixer tot, com a excepció m'afaito la vulva perquè la puc veure millor i així m'erotitza més. M'hi he sentit al·ludida i proclamo als quatre vents que aquesta persona soc jo. I reivindico que les dones que no es depilen no siguin mal vistes, perquè tenen la llibertat d'anar com volen. Les dones que es depilen són masoquistes, perquè la depilació fa mal i és opressiva. Una altra cosa és que s'afaitin les cames i les aixelles, això no fa mal, qui vulgui afaitar-se té la llibertat de fer-ho, però que no miri malament qui no ho fa i que també ho respecti. Us recomano el llibre *A contrapelo*, de Bel Olid, edicions Destino, 2020.

Cristina Balaguer

caçats a la xarxa

20 de novembre. Mar Poyato, periodista de RAC1 a Madrid @MarPoyato

Quina tristor veure el canvi (negatiu) que està fent Manresa: Incivisme, inseguretat... Avui, anant amb el meu nebot (7 anys) per un carrer DE VIANANTS, un cotxe ha accelerat per intentar-lo atropellar perquè anava pel mig. Tal qual. Què està passant Ajuntament de Manresa i Mossos d'Esquadra?

Provinent de la Madrid, segons Díaz Ayuso, lliure i independitzada d'Espanya, la companya Mar Poyato al·ludeix a la Manresa irreconeixible, un terme que donaria per a molt i tindria moltíssims prismes. Ara bé, l'estesa sensació d'incivisme i inseguretat ja és un clàssic dels últims mesos. Càmeres de vigilància, patrulles mixtes de mossos i agents de la Policia Local i altres intimidacions sembla que, de moment, no són suficients.

26 de novembre. Bernat Bernabeu @bernat_bernabeu

Registrada instància a l'Ajuntament de Manresa. Per què no hi ha llums de Nadal al carrer de les Escodines amb Sant Bartomeu? Un emplaçament històric per a la capital del Bages ha de gaudir d'il·luminació nadalenca com la resta de la ciutat. O pot ser és que no voleu molestar a segons qui?

La piulada suscita un petit enfilall de comentaris sobre la conveniència de la il·luminació nadalenca i insinuacions sobre les tradicions i la cultura del nou veïnat. Algunes recorden que ja no existeixen les enramades, d'altres apunten que els llums els paguen els comerciants, tot i que, en aquest segon punt, algú apunta que, en d'altres llocs de la ciutat, és l'Ajuntament qui adorna els carrers amb partides del pressupost. Les Escodines, al capdavant, a les fosques.

EL POU DE LA GALLINA

Número 381 - Desembre 2021

De mes a mes 6

Favets...
Josep M. Oliva / Jordi Sardans 8

...i tremendos
Carles Claret 9

Joaquín Vizcaino.
L'esperit rebel del Xup 10

Escola Agrària,
50 anys plantant futur 12

Freddy Guillen. Perú 22

Innovació i tecnologia 25

El quid de la nutrició 26

Collbaix 28

Esriptura de natura 30

L'Entrevista a Jaume Domingo 32

Espai d'art 37

Recuperem un poema inèdit
de Josep Junyent 38

Lèxic a la manresana 40

Oficina de Maquinària
Industrial (1981) 41

Propostes 42

Fàbrica Lemmerz 43

Fanal de cua
L. Capdevila / E. Tomasa 44

el Cul del Pou 45

Absolts els '9 dels Lledoners'

2 de novembre. Un centenar de persones s'apleguen a les portes de l'edifici dels jutjats en suport a les nou persones imputades pels fets dels Lledoners. L'endemà hi acudeixen Josep Rull, Jordi Turull i Jordi Cuixart. Finalment, el dia 19 queden tots absolts.

Marina Garcés inaugura el Cosmògraf

3 de novembre. La filòsofa Marina Garcés inaugura a l'Espai Plana de l'Om la cinquena edició del cicle de pensament Cosmògraf, que té com a fil conductor el lema: *l'aliança dels aprenents*. El cicle porta especialistes com la psicòloga sueca Inger Enkvist o l'activista David Fernández, fins al 25 de novembre.

La Seu acull la beatificació de tres frares caputxins

6 de novembre. La basílica de la Seu s'omple en la beatificació de Benet de Santa Coloma de Gramenet, Domènec de Sant Pere de Riudebitlles i Josep Oriol de Barcelona, amb una cerimònia presidida pel cardenal Marcello Semeraro i una trentena de representants eclesiàstics.

Es commemoren els 50 anys de l'Assemblea

6 de novembre. A la Plana de l'Om es commemora el cinquantenari de l'Assemblea, amb la participació de l'historiador Oriol Luján, els membres de l'Assemblea del Bages Josep Camprubí, Ramon Majó i Ignasi Perramon, i els representants de l'Assemblea de Catalunya Magda Oranich i Pere Portabella.

Moren Albert Puigdemívol, Pep Sala i Joan Iglesias

7 de novembre. Mor, als 79 anys, Albert Puigdemívol Vila, fundador del Frankfurt Albert. El dia 18, mor als 61 anys l'activista polític Pep Sala Vilarasau, vinculat a ERC, i el dia 25 mor als 56 anys Joan Iglesias Capellas, impulsor del nou model de l'administració tributària catalana.

S'instal·len sis càmeres en punts conflictius

13 de novembre. L'Ajuntament comença a instal·lar sis càmeres de videovigilància en diversos punts per lluitar contra els problemes de seguretat que pateix la ciutat. La previsió és de posar-ne el doble durant aquest any.

Els Premis Cambra reconeixen iniciatives empresarials

15 de novembre. En un acte a la Plana de l'Om, presidit pel conseller d'Empresa i Treball, Roger Torrent, la Cambra de Comerç lliura els seus premis a Avinent (Internacionalització), Denso Barcelona (Indústria), La Creadora (Comerç, Turisme i Serveis), Oller del Mas (Urbanisme i Territori) i Grup d'Avinyó (Premi Especial).

L'Ajuntament compra la Fàbrica Nova

18 de novembre. El ple municipal aprova per unanimitat l'adquisició de la part de La Caixa del sector de la Fàbrica Nova, per 12,3 milions d'euros. Es preveu situar-hi estudis universitaris de la UPC. El dia 22 l'alcalde Aloy i el rector

P

Redacció, administració, publicitat i subscripcions:
Associació cultural El Pou de la gallina
President: Jaume Puig
Vicepresident: Jordi Sardans
Secretària: Lourdes Muñoz
Tresorer: Francesc García
Vocals: Joan Cals, Carles Claret, Ramon Fontdevila, Josep Maria Mata, Lluís Matamala, Josep R. Mora, Montse Rosell, Teresa Torra i Joan Vilamala.

Carrer Sobrerroca 26, 1r 1a
Apartat de Correus 1
08240 - Manresa
Telèfon: 93 872 50 18
www.elpou.cat
elpou@elpou.cat

**Membre de l'Associació
Catalana de la Premsa Comarcal
Premi Tasis Torrent 1991**

Coordinador: Jordi Sardans
Cap de redacció: Carles Claret
Redacció: Sílvia Berengueras, Marta Cárdenas, Jordi Estrada, Judit Montón, Josep M. Oliva, Marc Prat, Ferran Sardans, Laura Serrat, Blanca Soler.

Disseny: Jana Fontdevila i Erques Torres
Maquetació: Jana Fontdevila
Portada: fotografia de Francesc Rubí.
Fotografia: Jordi Alavedra, Francesc Rubí, Marc Prat.

Col·laboradors: Isaac Bosch, Maria Camp, Llorenç Capdevila, Jordi Casas, Ignasi Cebrian, Cercle Artístic de Manresa, Col·legi d'Enginyers Tècnics Industrials de Manresa, Laura Estrada, Ramon Fontdevila, Eva Forn, El Galliner, Josep Girabal, Jaume Gubianas, Robert Martí, Josep M. Mata, Javi Oviedo, Maria Picassó, Quaderns de Taller, Eudald Tomasa, Erques Torres, Laura Vidal, Joan Vilamala, Marc Vilanova, Lluís Virós.

Administració:
Marc Prat
Expansió publicitària:
Publicitat Clarena
Urgell, 38. Tel. 93 872 43 86
Impressió:
INOM, SA. Era de l'Huguet, 7.
Tel. 93 878 41 20
Distribució:
Sobrerroca Centre SL.
Tel. 93 873 92 34
Dipòsit Legal:
B-13.528-1987
ISSN: 2253-6647

Amb la col·laboració de:

**Generalitat de Catalunya
Departament
de la Presidència**

Les col·laboracions que apareixen signades a la revista no representen, necessàriament, l'opinió d'El Pou de la gallina

de la UPC presenten el futur campus tecnològic, que preveu acollir unes 3.000 persones.

Els Lacetània premien art i cultura

19 de novembre. En una gala al Conservatori dedicada a la dansa, es lliuren els Premis Lacetània a Josep Galobart i Joan Maria Serra (Antoni Esteve), Ariadna Casals (Narrativa jove), Adrià Serra (El Galliner), Geoparc (Empremta), Eric Sans (Litel), Genís Frontera (Ignasi Puig), Alex Duck (Plácido), Yolanda Urango (Projecció artística), Ràdio Sallent (Regió7 de Comunicació) i Xavier Peramiquel (Dovella).

Premis Lacetània de les Arts i la Cultura (Germà Cabrera)

Regió7 lliura els seus premis

23 de novembre. En una gala al Kursaal, el diari *Regió7* premia Miquel Vilardell (Ambaixadors), SIAD Montserrat

Jordi Sardans

Quim Monter Montes

Excel·lent patinador de carrer de la passada dècada, té gravats diversos vídeos a Youtube, on mostra la gran tècnica que va fer que alguns companys *skaters* de la nova generació l'adulassin. Són gravacions del seu treball en paisatges urbans manresans i barcelonins. Especialment interessant el vídeo que Bernat Sorinas li ha penjat per recordar-lo: *Maverick Skateboarding*. Es tracta d'un dels patinadors més importants de Catalunya i d'una llegenda manresana. Fill d'un matrimoni divorciat, va tenir una vida dura. Va fer diversos oficis. Ara volia treballar i fer vida en un entorn de muntanya, però no ha estat possible. Amable i comprensiu, no va suportar la hipocresia d'una societat capitalista injusta i malalta, i als 34 anys es va suïcidar. El funeral es va fer a la sala Montserrat i va ser incinerat a Ripolllet. Els seus admiradors demanen a l'Ajuntament que se l'homenatgi al parc de patinatge al centre de Manresa. Tenen raó. Senzill com era, és mereix una placa al parc.

Amunt...

Roig (Actius Socials), Jaume Sanpera (Ciència i Tecnologia), Josep Tomàs Cabot (Comunicació) i L'Obac (Tendències).

40 actes i 1,2 milions per a Manresa 2022

24 de novembre. L'alcalde Marc Aloy i el regidor de Turisme i Projecció, Joan Calmet, presenten al carrer del Balç la quarantena d'actes que han de ser el fil conductor de la commemoració de Manresa 2022, amb un pressupost d'1,2 milions d'euros.

Liam Nesson roda al Miami

25 de novembre. El director Neil Jordan i l'actor Liam Nesson roden parcialment al restaurant Miami el film *Marlowe*. La filmació obliga a tallar el trànsit a la muralla de Sant Francesc i el carrer Jaume I, i acumula molts curiosos a l'entorn de la gravació.

Roser Oduber rep el Premi Bages de Cultura

26 de novembre. L'artista Roser Oduber rep el Premi Bages de Cultura 2021, que atorga Òmnium Bages-Moià, al saló de sessions de l'Ajuntament de Manresa, amb glossa a càrrec de l'escriptor calderí Lluís Cerarols i cloenda amb la cantant Berta Sala.

La Fira torna als carrers

27 de novembre. La fira de Sant Andreu torna al centre de la ciutat, amb tot el comerç obert i amb una cinquantena de parades exteriors, mentre s'inaugura la pista de gel a Sant Domènec i s'encenen els llums de Nadal de 25 carrers.

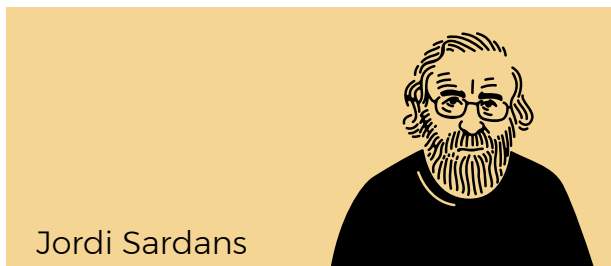
L'ascensor de Circumval·lació

Ara fa mig any que es va inaugurar l'ascensor de cabina amb portes de vidre entre el passeig de Pere III a l'alçada de la placa d'Espanya amb el carrer Circumval·lació, amb una escassa utilització per part dels usuaris. De fet, dels quatre ascensors públics que fins ara s'han construït a la ciutat és el que menys servei dona. Sens dubte, infrautilitzat, és criticat per un ampli sector de la població. Com la majoria d'obres que es fan a Manresa va arribar amb mesos de retard i no es va inaugurar fins el passat 21 de maig. La ubicació definitiva ja va ser polèmica i no és la més idònia per complir amb dos dels seus objectius: apropar els jubilats al Casal de Gent Gran i millorar l'accés cap al parc de Puigterrà, que porta dècades desatès i amb unes condicions deplorables, i també el sector que ocupava l'antiga pista Castell del CB Manresa. Ara és un cau de porqueria i misèria, on les rates fan companyia, en algunes ocasions, a la brutícia de les deixalles acumulades.

... i avall

Josep M. Oliva

Jordi Sardans

Ser sempre dels últims

Fa cosa d'un any va tancar el meu quiosc de tota la vida. Localitzar-ne un altre a prop de casa va ser missió impossible. Finalment vaig trobar a l'avinguda de les Bases el que es convertiria en el meu nou quiosc de capçalera; avui diumenge, quan escric això, és l'últim dia que està obert. Se suma a la llista de tots els que han acabat desapareixent a Manresa. Ara pots trobar diaris –alguns– i també revistes –poquíssimes– en uns quants estancs, en algunes gasolineres... però de quioscos dels de debò en queden quatre de comptats. És una extinció progressiva i alarmant que em fa pensar en el dia en què potser també la premsa de paper acabarà desapareixent. Si passa, sentiré un buit important en la meua rutina de cada dia i una nostàlgia incurable d'aquells diumenges de lectura reposada, plens de diaris i revistes per donar i per vendre. Res que ho pugui suplir internet.

De vegades sento com si formés part dels últims de Filipines. Vaig aprovar in extremis el grec de cinquè quan repetia sisè. Era just el moment en què el batxillerat tradicional desapareixia i s'implantava el BUP. Si no hagués aprovat aquella assignatura, en el pla docent hauria quedat en terra de ningú. Comprava discos de vinil quan s'imposava el CD i en vaig continuar comprant fins que ja no va ser possible triar el format. Vaig dir conjunts als conjunts i després grups als grups, fins que de quatre païos tocant en van acabar dient «una banda». Truco sempre que puc pel telèfon fix –perquè si soc a casa ho trobo més còmode i s'escolta millor– i a l'altra banda em surten amics que em diuen «sabia que eres tu perquè ja ningú em truca per aquí». A d'altres ja no els puc trucar al fix perquè se l'han tret. Escric cartes i la gent que les rep es sorprèn perquè fa molts anys que no els n'arriben i els agrada trobar-ne una a la bústia, però no tenen esma d'escriure'n cap. Pago sempre en efectiu –si no és que em compro un televisor– i quan els cambrers es presenten amb aquell aparell a la mà per cobrar-te amb targeta i treus diners de la butxaca, sembla com si pagar en efectiu fos un exotisme. Vinc d'un món que desapareix. Soc dels últims de moltes coses; no he estat mai dels primers en res.

El cotxe elèctric és el futur?

Per als experts és un tema complex que no està gens clar. Als darrers deu anys, la indústria de l'automòbil va invertir per fer els motors d'explosió menys contaminants, com els actuals motors de gasoil. Però l'esforç no ha estat amortitzat i el vehicle elèctric no té res a veure amb els motors d'explosió, fet que intranquil·litza els fabricants de components, que es van mirant els uns als altres, perquè no saben cap on anar. Un dels problemes de construir cotxes elèctrics és que els vehicles s'han d'endollar a la xarxa de subministrament d'electricitat, que de moment és clar que no aguantarà perquè no està preparada. El problema radica en els dubtes existents en els responsables per decidir alguna de les alternatives: xarxa elèctrica, d'hidrogen o mixta? Mentrestant, alguns dels països àrabs estan invertint en la creació de grans centrals solars al desert per fer energia elèctrica, amb la finalitat d'explotar l'hidrogen i fer servir els grans petrolers per exportar-lo i dipositar-lo en les antigues gasolineres per convertir-les en receptores d'aquest hidrogen. Un nou problema és que les bateries es mengen molts recursos, ja que porten liti, que és molt costós d'extreure i significaria buidar el planeta. Patinets i bicicletes milloren la mobilitat urbana, però mentre ens diuen que la festa s'ha acabat, es construeixen cotxes de 400 cavalls per circular a 30 quilòmetres per hora dins les ciutats. Absurd.

Abans de la covid-19, l'aparició de la indústria 4.0 va obrir camps per a la investigació. L'aplicació pràctica dels nous invents amb la combinació de les noves tecnologies des de la informàtica a la robòtica ha fet créixer enormement les possibilitats de nous negocis, fins al punt que el capitalisme salvatge surt reforçat d'una nova crisi global en el marc d'una pandèmia universal. Les empreses multinacionals s'estan posant al dia. La Cervesera Damm ha substituït un bon nombre de treballadors per un departament amb 150 enginyers encarregats d'implantar les noves tecnologies que permeten, per exemple, reprogramar les màquines en funció dels estocs existents. Tots aquests canvis comencen a afectar també la vida quotidiana de les persones. Al restaurant japonès Sakura, de les Bases de Manresa, cantonada Guifré el Pelós, el cambrer és un robot humanoide blanc que porta els plats i els recull, sense queixar-se mai. El futur, però, és tota una incògnita!

Carles Claret

La taca d'humitat

Quan apareixen taques d'humitat a la paret, el que cal veure és si aquella *fuga* és estructural de l'edifici o bé privada. Cal establir qui n'és responsable i, acte seguit, pagar les reparacions que se'n derivin. Abans d'intervenir, sobretot, ha de quedar clar l'origen de la *fuga* que acaba escrostonant la pintura per, erradicant-la de soca-rel, evitar que, un cop repintada la superfície, no torni a aflorar el verdet. En paral·lel, a mesura que ens fem grans, el que pensem cada cop s'emmiralla més amb les consignes dels qui ens han donat la mà per fer les primeres passes, ens han brindat les eines per desenvolupar cert sentit crític, ens han fet somriure i estimar i, alhora, ens han trencat la girada quan crèiem que ho sabíem tot. I, de sobte, ens adonem que estem verbalitzant fil per randa les mateixes paraules i les traslladem amb ple convenciment a les generacions futures. Som, pensem i creiem conscientment en allò que ens ha fet pòsit. Les taques d'humitat a la *nostra* façana afluoren de valent, supuren sense solució de continuïtat i, melancòlicament, ens fan resignar a trucar a l'asseguradora perquè, de ben segur que no hi cap pòlissa que assumeixi els costos de les conviccions.

El dia de Sant Esteve, el pare i la mare van ingressar a l'hospital havent donat positiu de covid. La mare, amb prou dificultats i sense estalviar-se passar per l'UCI, se'n va sortir. El pare, no. Tenia un cos massa castigat per una vida típica de fill de postguerra, plena de treball i esforços, premiats amb el triomf d'haver donat als tres fills allò que no va poder tenir o, per múltiples raons, no va atresorar. No hi va haver comiat. Ni amb bon ni amb mal humor. En el cas el pare, segur que hi hauria hagut una frase que ens hauria fet esbossar un somriure tan sòrdid com ho és la mort en si mateixa. Simplement, la llum es va anar apagant i va marxar sense fer soroll, sense molestar, banalitzant –potser massa– el final per estalviar-se el dolor i les llàgrimes dels qui l'envoltàvem. Jo, almenys, no esperava pas que fos d'una altra manera. Tot i que, com el pare, soc sensible i càlid –no m'hauria dit res si el plorés desconsoladament tal com l'havia vist plorar a ell, emocionat al final de tantes pel·lícules– al principi, i així ho descriuen

@carles_claret

els manuals de procés de dol, la resposta física i mental va ser la d'endurir-se i afrontar amb celeritat i eficiència el que anava sobrevenint: el rebombori familiar, la paperassa, l'acompanyament de la mare...

De mica en mica, però, va començar el més difícil: la gestió de l'absència. Adonar-se que, encara que no parléssim durant uns quants dies, sempre hi podia recórrer per racionalitzar –encara més– les coses o, ans el contrari, per deixar-se anar i girar full. Al cap d'uns mesos, quan es comença a *remenar* la vida pròpia i els moments compartits, l'absència esdevé una mancança. Primer t'afebleix i, poc després, et transforma perquè, mirant constantment enrere, t'adones de qui ets i com ets en funció d'allò que, per una banda, has perdut per sempre, però que, dins teu, reviu eternament modulant totes i cadascuna de les paraules que pronuncies, les idees que trasllades i les llavors que sembres. La taca d'humitat apareix a la paret perquè, rere del guix i les pedres, brolla una *fuga* d'emocions.

Joaquín Vizcaino

L'esperit rebel del Xup

Des de la finestra de casa seva, observa els blocs elevats de façanes blanques i persianes verdes que configuren el barri. El seu estimat barri. Pel carrer, veu passar dues veïnes que xerren amb bosses de fruita i verdura a les mans i es diu a si mateix que, malgrat el pas dels anys, el Xup encara conserva l'esperit de poble. «Jo he vist créixer aquesta barriada i ella m'ha vist créixer a mi», explica. Sense la seva empenta, aquest complex d'habitatges perifèric de Manresa seria una mica més apagat, més gris. El seu nom és Joaquín Vizcaino i va ser el fundador i president de l'Associació de Veïns del Xup, on continua vinculat. Als seus 81 anys, encara manté el pols rebel que de jove el va portar a formar part del Comitè Local del PSUC a Manresa i a voler canviar les regles d'un món injust.

«Per avançar s'ha de lluitar, no s'hi val a conformar-se», manifesta amb contundència. Quan parla de les seves conviccions, li brillen els ulls blaus i, a sota del bigoti, se li dibuixa un somriure. El seu aspecte és entranyable, amb una veu dolça d'accent andalús, que marca la seva procedència. Ell va néixer l'any 1940 a Guadix, Granada, i vivia amb els seus pares i les seves dues germanes grans en un barri de coves, on s'escalfaven amb estufes de carbó durant l'hivern. El seu pare treballava en una estació ferroviària de la vora. Després de la guerra, però, va entrar a la presó durant gairebé dos anys a causa dels seus ideals polítics d'esquerrers. En conseqüència, el Joaquín va créixer en un ambient antifranquista des de ben petit.

Quan va fer els onze anys, la família es va traslladar a Manresa. A la ciutat, el pare va fer diferents oficis, entre els quals el de peó en la construcció de la caserna de la Guàrdia Civil. «Fixa't que irònica és la vida», subratlla rialler. Al mateix temps, ell també va començar a treballar d'ajudant de sabater per portar diners a casa. «En aquella època, era normal que els nens treballassin, tot i que als vespres anava a l'escola per aprendre a llegir i a escriure», recorda. La seva dona, la Pilar, també va començar a treballar amb només deu anys a la Fàbrica Nova. «Eren temps molt durs», constaten tots dos mentre es miren esperançats els quadres del menjador on apareixen els seus cinc fills i els nets.

Les seves inquietuds polítiques el van portar a formar part del PSUC i, més endavant, de l'organització de Comissions Obreres, des d'on sensibilitzava els treballadors sobre la importància de defensar els seus drets. El seu era un activisme clandestí, a l'ombra del poder. L'any 1975, abans de la mort de Franco, va tenir un ensurt quan la Guàrdia Civil va descobrir el pis on amagaven els pamflets revolucionaris. A partir d'aquella troballa, les autoritats van començar a estirar el fil per fer caure tots els integrants del partit. «Molts dels meus companys van acabar empresonats i torturats. Molts van quedar tocats per sempre», lamenta. Ell va ser dels pocs que se'n va escapar perquè es va refugiar fora de la ciutat durant unes setmanes.

Per la seva vinculació a la política, es va quedar sense feina. Però, al cap de poc temps, va trobar una oportunitat. L'any 1979 es va posar al capdavant del bar La Española, al mateix barri del Xup, al costat de la seva dona. Darrere del taulell, escoltava les diferents visions sobre les deficiències que presentava el barri. Com a president de l'Associació de Veïns, va treballar per dignificar l'entorn amb la pavimentació dels carrers, la millora de l'enllumenat, la creació de l'escola o l'obertura del dispensari mèdic. «Són serveis que abans no existien i que han costat temps i esforç», remarca. Ara el seu últim desig és la construcció d'una residència pública al barri, «per poder envellir dignament al costat de la nostra gent».

Escola Agrària, 50 anys plantant futur

Professorat de l'Escola Agrària (Foto: Francesc Rubí)

El dia 11 de gener de 1972 va ser plantada la primera llavor de la futura Escola Agrària de Manresa, que va néixer com a centre experimental de Formació Professional Agrària de primer grau, a l'empara del Servei d'Extensió Agrària del Ministeri d'Agricultura.

Jordi Estrada

En la carta que, signada per Lluís Martí Bohigas, aleshores cap de l'Agència Comarcal del Servei d'Extensió Agrària, depenent del ministeri d'Agricultura, es va trametre el novembre de 1971 als pagesos de Manresa i comarca amb fills compresos entre 14 i 17 anys, s'anunciava la instauració d'una formació tècnica de «coneixements generals i agrícoles». Tal com es detallava en el llarg escrit informatiu, el curs duraria de gener a maig, a raó de dos o tres dies per setmana, «a les hores que vagi bé a tothom, per tal de fer compatibles aquestes classes amb les feines que els joves realitzen a les seves finques». S'hi especificaven també les matèries curriculars, entre les quals conreus i adobs, ramaderia, maquinària agrícola, gestió d'empresa, formació ètica i religiosa, matemàtiques, botànica, zoologia..., i s'informava que els estudis serien gra-tuïts, gràcies al servei de beques.

Durant el primer any, les classes van impartir-se en sales de reunions de la Casa Sindical i, a partir de 1973, en uns baixos de la carretera de Santpedor, en les instal·lacions d'una antiga escola de primària. Posteriorment, el Centre de Capacitació Agrària –que des d'ara anomenarem Escola Agrària–, va traslladar les aules a un pis del carrer de Sant Joan d'en Coll, on compartiria edifici amb l'Agència d'Extensió Agrària. N'eren professors el ma-

El 1975 es va aconseguir el reconeixement com a centre de formació professional de Primer Grau de Capacitació Agrària

teix Lluís Martí i també Robert Martí, incorporat de nou a la mateixa agència d'Extensió Agrària, i també altres professionals, que, contractats inicialment com a col·laboradors, van acabar for-

mant part de la plantilla quan, a partir de 1975, es va aconseguir el reconeixement com a centre de formació professional de Primer Grau de Capacitació Agrària, si bé només es va autoritzar un dels dos nivells per curs.

L'Escola comença a caminar

És durant aquells anys que s'hi incorporen Ernest Valls, que succeirà Lluís Martí en la direcció del centre, i Jaume Domingo, que rellevarà Valls. Aquest va ser el primer professor contractat a jornada completa. Era l'any 1984, moment en què el centre de formació es desvincula del Servei d'Extensió Agrària. Domingo recorda que «només disposàvem d'un petit taller mecànic i un laboratori, de manera que gairebé tota la formació era teòrica».

El professor Jaume Domingo, actualment jubilat, va ingressar a l'Escola Agrària per fer-hi classes de matemàtiques, física, química i geografia. Prèviament, Domingo havia cursat tres anys de Químiques i havia fet magisteri en l'especialitat de Ciències. Preocupat

Lluís Martí Bohigas, primer director del Centre de Capacitació Agrària, i Robert Martí Ferrer, un dels primers col·laboradors del centre

des de primera hora per la preservació del medi ambient, també va estudiar Energies Alternatives, a través del CIAMET, a la Universitat Complutense de Madrid. Al cap dels anys, recorda que a mitjan anys vuitanta el Departament d'Agricultura va comunicar-los que els tancarien l'Escola, «perquè consideraven que el Bages no era una zona prou agrícola i l'alumnat era escàs». En aquell moment, el centre disposava d'una plantilla de quatre professors i una vintena d'alumnes. Per a la conselleria, les zones agrícoles quedaven reduïdes a Lleida i una part de Tarragona i Girona. El diari *Regió7* es fa ressò de la notícia i el 12 de desembre de 1985 publica un article signat pel periodista Jordi Comellas, amb el titular: *Futur incert per al Centre de Capacitació Agrària de Manresa*. Comellas remarca que «molts fills de pagesos del Bages i el Berguedà assisteixen a una escola privada de Sant Hipòlit de Voltregà, que sembla que és de l'Opus».

A Prats de Lluçanès, on també existia un centre de formació agrària, va fer-se efectiu el tancament l'any següent, però a Manresa el professorat es va plantar. Segons explica Domingo, «vam ame-

naçar de mobilitzar-nos i recórrer a la premsa». La reacció del Departament va ser congelar-los el pressupost, comptant que l'escola s'aniria esmorteint per inanició. Tanmateix, el nou equip, amb Domingo al capdavant del centre, va aconseguir que l'Ajuntament els cedís una parcel·la a la Casa de la Natura i 2,2 hectàrees de terreny a Can Poc Oli, que antigament havia servit de camp de tir dels militars de la Caserna, primer, i de la policia, després. D'altra banda, els mateixos professors cedeixen tractors i motocultors, adquireixen eines de segona mà i utilitzen el *citroën* del Servei d'Extensió Agrària per als desplaçaments a la finca de Can Poc Oli.

Malgrat la migradesa dels recursos, l'Escola no solament va aconseguir mantenir-se, sinó que al cicle de grau mitjà d'Explotacions Agropecuàries se li dona una òptica ecològica, es comencen a impartir cursos de formació contínua i s'incideix en la producció ecològica i les energies renovables, amb la participació en la formació de productors pioners. L'Escola Agrària de Manresa va ser el primer centre de l'Estat a especialitzar-se en agricultura ecològica i ener-

gies renovables, cosa que va comportar la presència d'alumnat d'arreu de la península i també d'altres països. Al matí es feia l'ensenyament reglat i en horari de tarda s'oferien mòduls d'energia solar fotovoltaica i d'energia solar tèrmica, ensenyaments dels quals el mateix professorat del centre va elaborar el pla d'estudis. Tant Domingo com Valls assenyalen que, en aquella època, es treballava d'una manera assembleària, «un esperit que si bé va anar perdent-se, al cap dels anys s'ha recuperat i actualment ho decidim tot entre tots», afegeix Valls.

Promeses incomplertes d'un centre nou

L'any 1990, el conseller d'Agricultura, Joan Vallvé, i l'alcalde Sanclimens acorden estudiar una proposta de construcció de l'Escola Agrària en uns terrenys propers a Viladordis. Aquesta opció, però, finalment és descartada i des del Departament es treballa en l'elaboració d'un avantprojecte encaminat a reunir a Can Poc Oli totes les instal·lacions. S'hi preveu l'edificació d'un menjador i una residència, amb una capacitat per a 22 alumnes, a més dels espais per a la docència, tallers, magatzems i granges d'animals. És aleshores quan l'Ajuntament decideix adquirir tres hectàrees més per possibilitar la realització d'un projecte que mai no es durà a terme, malgrat que el setembre de 1992 l'alcalde ja n'anuncia la inauguració per al curs 1994-1995.

El 1993 la realització del projecte queda frenada provisionalment, ja que es preveia el trasllat del refugi de la Protectora d'Animals, cosa que esdevé inviable, entre altres raons perquè l'entitat acabava de fer una inversió de vint milions en la millora de les instal·lacions. Quan l'any 1995 la Generalitat torna a ajornar *sine die* l'execució del projecte, adduint que els recursos previstos s'han hagut de destinar a refer les zones afectades pels darrers incendis i aiguats, des de l'Escola s'impulsa la constitució d'una coordinadora ProEscola Agrària. En formaran part diversos col·lectius ciutadans, partits polítics, sindicats i institucions, a més del professorat, l'alumnat, exalumnes i l'associació de pares. Per tal de denunciar la situació i exigir el nou centre, es duen a terme diferents

MANRESA

Un crit al cel per la nova escola agrària

Alumnes i professors van fer ahir classes al mig del Passeig com a mesura de protesta

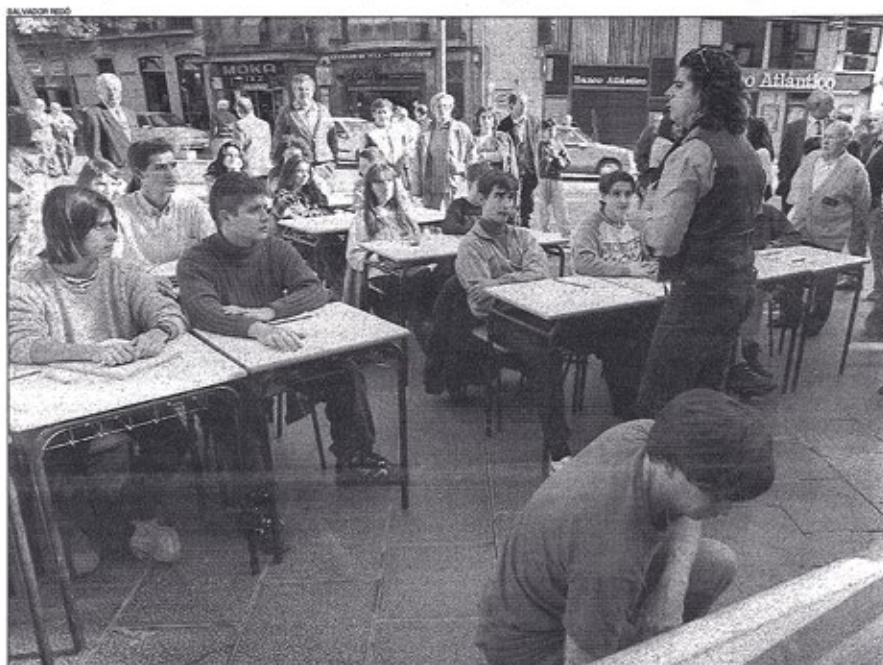
La plaça de Crist Rei es va convertir, ahir al migdia, en una aula amb taules i cadires on els alumnes de l'escola agrària de Manresa van fer classe durant més d'una hora. L'acció tenia com a objectiu reivindicar la construcció del nou centre que estudiants i professors esperen des de fa cinc anys.

ÒSCAR BOLANCELL
Manresa

Faltaven dos minuts per a les dotze del migdia quan un tractor amb remolc va ocupar literalment el centre de la placeta de Crist Rei. Una vintena de joves van saltar del vehicle i, després d'inspeccionar el terreny, van començar a descarregar taules i cadires, que van instal·lar ordenadament una al costat de l'altra i en fileres. Presidint el mobiliari, una pissarra convencional col·locada diagonalment.

Els vianants que en aquell moment caminaven pel Passeig contemplaven astorats l'escena i al mateix temps es preguntaven què significava tot allò: era una obra de teatre d'algun grup amateur?, o una atracció més de la fira?. Res d'això, eren els alumnes i professors de l'escola agrària de Manresa, que havien decidit plantar-se al mig del carrer i fer una jornada de classe com a mesura de pressió per aconseguir que la Generalitat construïxi d'una vegada per totes el reivindicat nou centre.

El lateral del remolc ocupava una pancarta on els estudiants es preguntaven quant temps encara ha de transcórrer per obtenir la nova escola, i a la pissarra es podia llegir de forma imperativa «Escola nova, ja». Pocs minuts després entrava el professor i els

Alumnes de l'escola agrària de Manresa ahir al migdia davant de Crist Rei. Les classes es van fer amb normaltat de les dotze a la una

alumnes posaven els apunts sobre la taula. La primera classe tenia com a tema la solidaritat amb Bòsnia. Per parlar d'aquest tema els alumnes van comptar amb la presència d'un membre de Pallassos sense Fronteres.

L'interès que mostraven els alumnes per les paraules del professor era exemplar, tot i que hi havia alguns moments que l'atenció es desviava a causa de l'expectació del públic. La segona i darrera classe va tractar del problema que es viu a l'estat mexicà de Chiapas.

Paral·lelament a les classes es va repartir un manifest a la gent en el qual s'explicava el motiu de l'acte

Paral·lelament al ritme de les classes altres membres de la coordinadora repartien als ciutadans un manifest en el qual s'ex-

plicava el motiu de la seva reivindicació. «En general la resposta de la gent és bona. Moltes persones s'interessen per saber quina és la nostra preocupació. Quan els dones el manifest, l'escolten, i això per a nosaltres és molt positiu perquè demostren una sensibilitat pel tema», explicava Magda Solera, portaveu dels alumnes i de la coordinadora. Tot i això, la indiferència també es feia palesa en altres ciutadans, els quals observaven el muntatge uns minuts però fugien ràpidament quan un alumne se'n apropiava.

Al cap de poc més d'una hora, els estudiants van donar per finalitzades les classes. Unànimement van coincidir a destacar que l'experiència havia estat molt positiva: «hem aconseguit cridar l'atenció i donar a conèixer la nostra queixa per la manca d'una escola agrària. Això és important, ja que ens hem adonat que hi ha molta gent que no sap que a Manresa es fan classes d'aquesta matèria». Abans de marxar, van decidir que continuarien fent classe a Crist Rei els propers dos divendres.

Notícia apareguda al diari Regió7 el 18 de novembre de 1995, fent-se ressò de la protesta per l'incompliment de la promesa de construcció del nou centre

accions. Entre altres, es recullen signatures i el divendres 17 de novembre trenta alumnes i cinc professors, amb el mobiliari corresponent: taules, cadires i una pissarra, fan classe al mig del Passeig, davant de Crist Rei, amb la intenció de repetir l'acció cada divendres. El Departament al·lega problemes pressupostaris i el nou conseller d'Agricultura, Xavier Marimon, suggereix fraccionar la construcció del nou equipament per fases. No serà fins el 2003 quan, amb Jordi Valls com a alcalde, s'adopta una solució transitòria, que serà definitiva: habilitar un espai a la FUB per traslladar-hi les aules teòriques i les oficines.

L'any 2016 l'Escola va redactar un projecte de finca a deu anys vista perquè

esdevingués un model de fertilitat, harmonia i sostenibilitat agrària. A dia d'avui, a Can Poc Oli s'hi mostra una gran diversitat de sistemes d'energies renovables: fotovoltaica, tèrmica, eòlica, i també un ventall d'exemples de bioconstrucció, bioclimatisme i reg d'alta eficiència. Amb el propòsit d'oferir un aprofitament formatiu, experimental i divulgatiu, a més de fer-hi pràctiques l'alumnat del cicle formatiu i dels cursos de formació contínua, s'hi desenvolupen experiències de camp, com a activitats acordades amb el Pla Anual de Transferència Tecnològica PATT i les universitats, i s'ofereixen dos itineraris divulgatius a l'entorn de les energies renovables i l'agroecologia.

Però el fet que l'Escola continuï dividida en dos espais, prou allunyats un de l'altre perquè els desplaçament puguin ser ràpids i fluids, fa que l'actual direcció hagi previst en el pla anual del curs actual 2021-2022 l'inici d'una reflexió sobre la necessitat de recuperar l'antiga reivindicació de concentrar totes les instal·lacions a Can Poc Oli. Tot i això, amb el temps, s'han ampliat i millorat les instal·lacions en el marc de les gairebé cinc hectàrees de superfície. Actualment Can Poc Oli disposa d'aules, tallers, magatzems, un laboratori i oficines, a més de tota la zona de cultius –bàsicament horta, vinya i hivernacle–, regats amb aigües pluvials i de pou. També s'hi troba ubicat el centre de conservació de la biodiversitat, dins el Projecte Esporus.

Xènia Torras, Alba Gros i Jaume Brustenga, membres de l'Era

La creació de l'Associació Era

L'any 1999 es crea l'Associació Amics de l'Escola Agrària, que l'any 2007 es converteix en l'Era (Espai de Recursos Agroecològics), una entitat que, vinculada des del seu origen amb l'Escola, però amb identitat pròpia, organitza accions i activitats complementàries, com ara jornades divulgatives obertes a tots els públics, cursos de formació contínua, projectes de prospecció de varietats locals, de vegades per encàrrec de Consorcis, Consells Comarcals... També publiquen dossiers divulgatius i la revista *Agrocultura*, amb més de 800 subscriptors i una periodicitat trimestral. Com assenyalava Charlie Descombes, expresident de l'Era, professor jubilat de l'Escola i membre del consell de redacció, «no hi ha cap altra revista d'aquestes característiques als Països Catalans, des d'on sempre rebem col·laboracions». Des del primer moment, la revista va ser pionera en la causa ecologista, d'aquí que, tal com comenta Alba Gros, coordinadora de la publicació i responsable de comunicació, «els primers pagesos que van decantar-se per la producció ecològica se sentien més acompanyats amb els articles que publicàvem».

Segons Jaume Brustenga, professor de l'Escola i secretari de l'Era, «hi ha una simbiosi entre l'Escola i l'Associació; fem tàndem». Això permet, per a Descombes, tant «fer formacions generalistes com integrar-les en el currículum dels estudiants». L'Era compta amb una plantilla de quatre professionals, 330 socis i nombrosos col·laboradors, alguns dels quals són professors de la mateixa Escola o experts externs. Té un conveni amb el Departament d'Agricultura –d'ençà del mes de maig, d'Acció Climàtica, Alimentació i Agenda Rural– i gestiona diversos projectes, entre els quals el Projecte Esporus, coordinat per Xènia Torras. Actualment l'Era és presidida per Carolina Domínguez, exalumna de l'Escola Agrària.

El projecte Esporus

Es tracta d'un projecte iniciat l'any 2002, consistent a constituir un banc de llavors, sobretot de cultius herbacis, que actualment té 390 varietats. Segons explica Torras, responsable de la conservació i la promoció d'aquestes llavors au-

Xènia Torras, responsable del banc de llavors

Ernest Valls, director actual, i Ton Armengol, exdirector

Jaume Domingo en una sessió de Formació Contínua l'any 2003 (Foto: arxiu Escola Agrària)

tòtones, un 70% correspon a varietats pròpies de la Catalunya Central, mentre que el 30% restant procedeix de la resta dels Països Catalans. Per tal de mantenir vives les llavors, cal anar-les sembrant periòdicament a fi de vetllar per la seva adaptabilitat al medi, sempre canviant. En tot Catalunya hi ha quinze bancs de llavors, cada un dels quals conserva llavors específiques de la seva zona.

La conservació de llavors és de vital importància per lluitar contra la reducció del ventall genètic, ocasionat

en bona mesura, segons Descombes, «per interessos de màxima productivitat dels *lobbies* econòmics». I subratlla que «la reducció d'espècies comporta un augment de la fragilitat de les restants». En un intent de controlar les patents d'éssers vius, els estats –no exempts, tanmateix, de la pressió dels *lobbies*– es reserven la competència fitogenètica. El problema és quan, segons indiquen Torras i Descombes, «demanes el reconeixement d'una varietat local, ja que els passos a seguir són tants i tan costosos que un ja no

s'hi posa, i aquella varietat perilla de perdre's, cosa que també implica una pèrdua de biodiversitat».

Evolució i consolidació

Després d'Ernest Valls i Jaume Domingo, entomaran la coordinació i la direcció de l'Escola Josep Font, Jordi Planell i Teresa Obradors, que procedia del Servei d'Extensió Agrària. Segons explica Valls, «Obradors va impulsar l'agroturisme, la transformació alimentària –com la producció de formatges, per exemple– i va reivindicar el paper de les dones en el món rural». Posteriorment, es faran càrrec de la direcció, seguint un criteri de direccions rotatives, Joana Amador, Glòria Colom, Ton Armengol i Ernest Valls, que torna a ser-ne el director a partir d'aquest curs, al cap de 35 anys.

En el marc d'aquestes primeres dues dècades de segle, s'ha implantat el cicle de grau mitjà d'Explotacions Agràries Extensives en Producció Ecològica i s'han desplegat el Pla de Transferència Tecnològica i els projectes europeus BIOTACC (tracció animal i circuits

*Filla de
Sebastià
Colomina*

TORRONS

*Passeig Pere III, 10
Telf. 93 872 06 00*

MANRESA

Charlie Descombes fou secretari tècnic del primer congrés d'agricultura ecològica, l'any 2005

curts de comercialització), ECOVOC (formació en horticultura i fructicultura ecològiques) i EcoMotive (mètodes i eines de formació per a usuaris finals d'horts socials i cunicultura ecològica), temàtica sobre la qual l'Escola va organitzar el 2015 un curs de formació, el primer que es feia a Catalunya. Així mateix, des del 2018, l'Escola Agrària participa en el projecte Organic Plus, comprès en el programa Horizon 2020, amb una àmplia representació de països europeus. L'objectiu d'aquest projecte, que finalitzarà l'any que ve, és millorar la producció agrària provant alternatives a alguns inputs controvertits, tals com l'ús del coure, els olis minerals o el plàstic. Segons explica la professora Glòria Colom, «la nostra aportació consisteix a experimentar substrats alternatius a la torba per al planter ecològic». Armengol remarca la importància d'aquests projectes, que permeten abordar temàtiques innovadores, compartir experiències i establir comunicació amb altres centres i empreses europees. També asse-

nyala que cada curs hi ha una mitjana de cinc o sis alumnes que desenvolupen les pràctiques en un centre de treball de l'estranger. Sobretot a Dinamarca, Gal·les i França.

D'altra banda, cal destacar que entre 2003 i 2009 l'Escola va ser dels primers centres de Catalunya a acreditar el certificat d'instal·lador d'energia solar tèrmica i el certificat d'instal·lacions fotovoltaïques. La seva trajectòria com a escola capdavantera en l'àmbit ecològic i l'ús d'energies alternatives li ha valgut l'obtenció dels premis Sol y Paz, atorgat el 2008 pel Parque de las Ciencias de Granada, Solar 2009 i BioCultura 2018, com a pioners de l'agricultura ecològica a Catalunya.

La plantilla actual de l'Escola és formada per vuit professors i dues persones de personal d'administració i serveis, a més de diversos col·laboradors externs. El repte continua sent la innovació, l'adaptació als nous temps i, en opinió de Valls, «si és possible, avançar-

nos-hi: no n'hi ha prou amb incidir en l'agricultura ecològica i les energies renovables. Cal avançar en l'acció climàtica, l'ús eficient de l'aigua, la generació de noves energies, la carbonització del sòl i fomentar els recursos sostenibles».

Des del maig passat, com hem dit, el Departament d'Agricultura, Ramaderia, Pesca i Alimentació ha passat a denominar-se Departament d'Acció Climàtica, Alimentació i Agenda Rural, designació que es correspon amb la línia de treball impulsada des de l'Escola Agrària des de fa dècades. Valls fa memòria de quan «parlàvem d'agricultura ecològica i energies alternatives i tothom es reia de nosaltres, titllant-nos de hippies i il·luminats». És evident que el temps ha acabat donant-los la raó.

De cara el curs vinent, i sempre amb aquesta voluntat d'innovació i millora, des de l'Escola s'està impulsant una adaptació curricular del cicle de grau superior de Paisatge i Medi Natural, amb un perfil professional agroecològic i d'acció climàtica, que prioritzi l'ús eficients dels recursos, l'empoderament rural i l'equilibri territorial. Com en propostes anteriors, en què l'Escola ha actuat també com a punta de llança, es tractarà d'una nova formació pionera a Catalunya i a Espanya. Si els recursos ho permeten, per al curs 2022-2023 es procurarà continuar oferint el curs de grau mitjà de Producció agroecològica, a més d'implementar els nous estudis.

Alumnes i exalumnes

Dels 20 alumnes del primer curs de funcionament del centre s'ha passat a una mitjana de 40 i 50 alumnes per curs reglat, a banda de prop d'un miler d'inscrits per any en les diverses formacions que ofereix l'Escola i l'Associació Era. Durant els primers temps, va predominar l'alumnat masculí procedent de les zones rurals. De mica en mica, però, va incrementar-se la presència femenina, coincidint, diu Descombes, amb «l'empoderament de la dona en el medi rural», i, a partir de la crisi econòmica de la primera dècada del nou segle i la creixent sensibilització per la sobirania alimentària, va créixer també l'interès per part de l'alumnat urbà,

Visita a Kalo, l'única escola d'agricultura orgànica de Dinamarca (Foto: arxiu Escola Agrària)

que veia en el retorn de la natura una forma de vida alternativa. D'altra banda, Descombes destaca que una de les virtuts de l'Escola Agrària és «acollir també aquell alumnat que difícilment podria assolir satisfactòriament uns altres estudis». Des del curs 2010-2011, les alumnes representen una tercera part del conjunt de l'alumnat. I això augmentarà perquè, com observa Descombes, «les dones tenen més capacitat d'empatia amb la terra i els éssers vius».

Tots els exalumnes consultats en aquest reportatge coincideixen a remarcar que el seu pas per l'Agrària ha

significat un abans i un després. En destaquen la formació rebuda amb visió de futur, el treball cooperatiu, l'ambient familiar, l'obertura de mires i la motivació. Segons explica Domènec Punyet, responsable d'una petita explotació ecològica d'ovelles –xisquetes, una raça autòctona de la zona–, vaques i vedells a Àger, a la Noguera, «ja en aquells moments, a finals dels noranta, a l'Escola Agrària es parlava d'ecologisme, enfront de l'agricultura i la ramaderia convencionals». Estimulat per l'ambient que s'hi respirava, Punyet va reactivar la finca de Cal Tomaso, que havia quedat òrfena després

de la mort del seu oncle, mentre ell es trobava estudiant a Manresa.

En el cas de Teresa Seuba, va passar per l'Escola Agrària després de deixar els estudis d'agrònoma a Lleida: «Allà tot era molt teòric, en canvi a l'Agrària visitàvem explotacions, la formació era molt pràctica». Seuba pertany a la cinquena generació de pagesos, a Montclar, on regenta una granja de gallines ponedores, criades en llibertat i alimentades ecològicament. Comenta que quan va començar, fa vint anys, «a Catalunya només érem dos productors d'ous eco; ara en som una quinzena, cosa que afa-

LA CUINA
restaurant

Pg. de la República, 18 - 08241 MANRESA
Telèfon 93 872 89 69

www.restaurantlacuina.com
lacuina@restaurantlacuina.com

BONES FESTES!

Guzmán Fernández a La Marmita, centre distribuïdor de la cervesa Hoppit

voreix el consum de proximitat». Amb la idea de lligar ramaderia i agricultura, des de fa un any es dedica també a la producció ecològica de vacum.

A un altre dels exalumnes enquestats, Marc Vives, l'Agrària li va servir per organitzar les idees «i ajudar-me a definir millor el meu projecte de vida». A casa del Marc, Cal Flaquer de Santa Maria d'Oló, ja es dedicaven a l'explotació de cabrú, però d'una manera intensiva, convencional. Ara tot és ecològic: tant la producció de cabres com els formatges que elabora només amb la llet del ramat propi i que, com la resta de companys productors abans esmentats, comercialitza en venda directa al consumidor. Des de fa un temps també produeix pasta de pizza fresca, bé sigui amb blat o espelta antiga.

La gironina Montserrat Bofill va venir a raure a Manresa cap a l'any 2007, per recomanació del monitor d'un curset

d'horticultura efectuat a la seva ciutat: «Jo venia de fer d'educadora social i després de passar per l'Agrària, on vaig trobar un equip de gent amb una mentalitat molt oberta, una gran sensibilitat i molt de respecte per la natura, vaig tornar a Girona i, amb l'ajuda de la regidoria d'Ensenyament de l'Ajuntament, vam muntar una xarxa d'hortos escolars en totes les escoles públiques de la ciutat». Bofill en va ser la primera coordinadora, convençuda que «es tractava d'una eina pedagògica i terapèutica». Des de fa uns anys treballa com a mestra i, juntament amb els nens, té cura de l'hort de l'escola.

Entre els exalumnes de les darreres promocions, hem parlat amb Germán Fernández, que l'any 2018, en sortir de l'Agrària i després d'haver fet les pràctiques de formació en centre de treball a l'obrador de Pirata, a Súria, amb altres companys van crear una cooperativa per elaborar també cervesa artesana

de proximitat. D'aleshores ençà han produït 75 mil litres de cervesa, comercialitzada amb diferents tocs gustatius (vainilla, xocolata, gerds, maduixes...) i sota diferents noms, la majoria al·lusius a topònims locals: Gorg Blau, Collbaix, Agulla... Inquiets i emprenedors, no deixen d'innovar i treure al mercat noves variants, tals com la Green Trip, elaborada amb llúpul conreat a Manresa, i l'Apocalipsi 2022, com a crítica a la Manresa 2022, per tal com sembla que amb aquesta commemoració s'acabi tot. Juntament amb Pirata i Guineu, des de l'any passat han posat al mercat un lot de 24 cerveses diferents, seguint el calendari d'advent.

Vides paral·leles: formació i pagesia

Des de l'Escola Agrària són conscients que el suport formatiu és essencial per als agents de món rural, però també calen polítiques i hàbits de consum que afavoreixin la recuperació de l'autoestima de la gent del camp i la supervivència de la vida rural.

Ton Armengol subratlla que, a Catalunya, «els pagesos representen poc més de l'1% de la població activa, una població a més molt envellida i sovint sense relleu generacional, per més que, en molts casos, les explotacions són rendibles». Com s'ha arribat fins a aquí? Ens ho responen Lluís i Robert Martí: «L'entrada a la comunitat europea va ser traumàtica. En el seu mapa d'especialització per zones de producció, inicialment s'havia previst considerar Espanya com a zona cinegètica, és a dir, de caça». Robert Martí recorda com «als anys vuitanta, els pagesos d'aquí rebien ajudes d'Europa per arrencar la vinya, de manera que les 1.200 hectàrees que hi havia al Bages van quedar reduïdes a les 500 actuals». Lluís Martí explica que des d'Europa «es buscava la màxima rendibilitat per

Venda de detergents a granel
 - fets amb tensioactius d'origen vegetal
 - altament biodegradables (98%)
 - respectuosos amb la pell

Sabons i xampús sòlids
Utensilis orgànics per la llar

C. Vilanova 16
Manresa

1r ANIVERSARI

Vista aèria de la finca de Can Poc Oli (Foto: arxiu Escola Agrària)

hectàrea, i es compensava els pagesos afectats amb subvencions». Aquesta política va comportar que molts pagesos se centressin sobretot en els cultius subvencionats, com el cànem i la colza. Per a això, calia disposar de grans extensions de terreny, amb la qual cosa, segons Domingo, «molts petits agricultors van plegar i ara tenim pocs pagesos i molta terra».

Domingo també posa l'accent en el desajustament entre la producció i el consum: «Amb la desubicació dels centres de producció ha augment extraordinàriament la necessitat del transport, que consumeix dues tercers parts de l'energia que es fabrica». Per a Domingo, «s'haurien d'establir àrees de 50 km quadrats, autosuficients en un 70%, tant pel que fa a alimentació com per a energia, indústria». Valls i Armengol són del mateix parer: «Cal potenciar el consum de proximitat, els circuits curts i directes». I reclamen

«pràctiques agràries i de consum que facilitin donar suport als petits productors, atès que la globalització actua en detriment de la pagesia, i en provoca l'abandó i l'èxode, el despoblament territorial». Insisteixen que, per tal de revertir la situació, «cal tornar l'autoestima al món rural i conscienciar la societat perquè valori no solament el cost econòmic, sinó el cost de producció social i l'empremta ecològica. També assenyalen que «la pèrdua de població rural comporta pèrdua de patrimoni, la descurança dels boscos i els camins i afebleix la prevenció d'incendis».

Valls sosté que per reequilibrar el territori no n'hi ha prou amb fer polítiques que atenyin la producció primària: «A Catalunya hi ha zones amb poca rendibilitat de la producció primària, però que en canvi tenen un gran potencial si transformen i comercialitzen directament a la finca, presten serveis ambientals, de conservació i recuperació

del patrimoni, i ofereixen turisme sostenible. Aquestes zones poden jugar un paper important en la custòdia del territori i cal, per tant, que la societat estigui disposada a compensar-ho, sigui en béns o en infraestructures».

Armengol adverteix del miratge que pot suposar l'arribada de noves famílies als petits nuclis rurals, afavorida per les noves tecnologies que permeten treballar a distància, «ja que també faltaria qui gestioni el territori». I Descombes avisa del risc d'urbanitzar massa les zones rurals, volent endreçar el territori. És evident que, com conclou Lluís Martí, els aires no juguen gaire a favor, «tenint en compte a més els canvis climàtics i els costos energètics», però l'Escola Agrària no es rendeix i continua maldant per oferir una formació de qualitat i en valors, que planti cara als desafiaments dels Goliats econòmics que amenacen d'esprémer la terra i exhaurir-ne els recursos.

*Joieria i
Relotgeria*

BELLORRÍ

**Reparació i restauració
de joies i rellotges**

C/ Saclosa, 40
Tel./Fax 93 872 61 07
08242 MANRESA

Freddy Guillen

Perú

«He pogut vestir-me amb roba vella i córrer sota la llum càlida de les espurnes del Correfoc»

Soc de l'Amazònia peruana, d'un petit poble anomenat Moyobamba, conegut com la *ciutat de les Orquídies* per les més de 2.200 espècies endèmiques que hi ha. La regió té una gran varietat de microclimes i està envoltada de boscos plens de biodiversitat,

moltes cascades, fauna silvestre, palmeres i arbres que produeixen fruits exòtics. La meua arribada a Manresa és tota una història. Fa uns quants anys tenia l'oficina a casa de la meua mare, a la selva peruana, i des d'allà portava el negoci de consultories amb uns amics. En un esmorzar, va aparèixer una noia bonica, de cabells castanys i un gran somriure; era la Nídia, una universitària catalana, que havia vingut a la selva per fer voluntariat amb nens sords. Com altres estudiants, la Nídia va venir a viure amb una família local, com a part de la seva integració dins del programa. I així va ser com, de mica en mica, vam anar sortint per recórrer el territori, vora els rius i les muntanyes, mentre tastàvem plats típics de la regió. És aquesta història la que m'ha dut a Manresa.

Perquè la Nídia és manresana i entre el 2015 i el 2017 vam viure al cor de Catalunya, però vam tornar a l'Amazònia fins fa tres mesos, que hem retornat a Manresa. Ara la meua vida laboral està aturada. Soc fotògraf, dissenyador gràfic, *community manager* i desenvolupador de webs (www.freddyguillen.com). Mentre vivíem a l'Amazònia, hem tingut l'oportunitat d'emprendre un projecte ecoturístic (www.tarapoto.com), amb l'objectiu de promocionar la selva peruana de manera conscient i aconseguir que el turisme sigui sostenible per a la població local amazònica i l'Amazònia. Estem creant lligams entre turistes i població local, i compartim experiències úniques, amb serveis com l'observació d'aus i la vida silvestre, turisme de natura, turisme rural comunitari i fins i tot turisme vivencial, que comparteix la vida quotidiana amb les comunitats indígenes.

Viure a Catalunya, i en concret a Manresa, m'obre moltes portes i em permet estudiar el català al Centre de Normalit-

zació Lingüística Montserrat. Espero que arribi a ser la llengua familiar i que ben aviat hi pugui traduir els continguts de la meua plataforma web amazònica, per promoure l'ecoturisme de la selva peruana entre els catalans i aconseguir que més viatgers d'aquí visitin la zona i experimentin un impacte positiu que no oblidaran mai. Per als que hem viscut lluny, les paraules «visca el Barça» i «visca Catalunya» ens sonen familiars, però fins que no ets a Catalunya no coneixes prou la seva cultura, plena de tradicions, gastronomia, música, les seves diverses expressions artístiques i el seu idioma. Una de les primeres activitats culturals que vaig veure a Manresa va ser la dels castellers, tot un equip humà funcionant gairebé a la perfecció i amb un únic propòsit: tocar el cel. També he pogut vestir-me amb roba vella i córrer sota la llum càlida de les espurnes del Correfoc, i acabar una tarda de festa major aprenent a ballar sardanes, voltat de somriures i mans alçades, al ritme de vents i cordes. Vull remarcar finalment l'amabilitat dels manresans cap als ciutadans que transiten pels seus carrers. Moltes gràcies, Manresa, i visca Catalunya!

elCasino
CENTRE CULTURAL
SALA D'EXPOSICIONS

Ajuntament
de Manresa

ANC / Fons Josep Gaspar i Serra / Autor no identificat / Josep Gaspar el rodatge d'una pel·lícula (imitació de cowboys) / 1919

**DEL 19 DE NOVEMBRE '21
AL 9 DE GENER '22**

EXPOSICIÓ MANRESA i ACCIÓ!

VIVINT EN PANTALLA GRAN

**125 ANYS DE CINEMA A MANRESA
60 ANYS DE PLÁCIDO**

**CENTRE CULTURAL
EL CASINO**

Passeig Pere III, 27 baixos
Manresa
Tel. 93 872 01 71

www.manresacultura.cat
[facebook/manresacultura](https://facebook.com/manresacultura)

HORARI DE VISITES:

De dimarts a diumenge i festius
de 17:30 a 20:30 h

ORGANITZA

Ajuntament
de Manresa

elCasino
CENTRE CULTURAL
SALA D'EXPOSICIONS

COL-LABORA

el Galliner

MANRESA
FILM OFFICE

elAM FESTIVAL
INTERNACIONAL
DE CINEMA DE
CATALUNYA

BAGESCentre

**Generalitat
de Catalunya**

FilmoTeca
de Catalunya

POSSIBLEMENT EL MILLOR INTERNET DEL MÓN

internet

fix

mòbil

televisió

futbol

www.fibracat.cat 1711

Us desitgem
Bones Festes
i **felig 2022**

Gràcies per confiar un any més en nosaltres

CENTRE DE NORMALITZACIÓ LINGÜÍSTICA MONTSERRAT

SLC Manresa – SCC Bages · Passeig de Pere III, 68
Tel. 93 872 17 07 · manresa@cpnl.cat
www.facebook.com/SLCdeManresa

**«Els aprenentatges
més importants de la vida
es fan jugant»,
Francesco Tonucci**

I tu, jugues en català?

S'acosta Nadal i encara no sabeu quines joguines podeu regalar? Teniu una llista ben llarga al mercat de jocs per triar, però si voleu jugar en català, consulteu el catàleg web (www.cpnl.cat/jocs/cataleg/). Hi trobareu tot un ventall de videojocs, puzzles, jocs de taula, joguines i llibres joc que podreu filtrar per categoria, gènere, fabricant i edat. El catàleg també permet consultar les botigues on podeu comprar tota aquesta oferta de jocs i fins i tot es pot saber a quins establiments tenen cada joc.

Si preferiu videojocs, us oferim una base de dades de videojocs (llengua. gencat.cat/ca/serveis/videojocs/) en català que s'actualitza periòdicament. Us animem a consultar el web del CPNL (www.cpnl.cat/jocs/) i a gaudir de les festes de Nadal jugant amb la família i els amics. Juguem-hi? Establiments de Manresa on podeu trobar jocs en català:

- Abacus, 2 de Piques, Gran Juguiba, Mini Juguiba, Parcir

AQUEST NADAL, REGALA UNA SUBSCRIPCIÓ AL POU PER AL 2022

Nom i cognoms _____

DNI _____ Correu electrònic _____

Adreça _____

Població _____ CP _____ Tel. _____

Subscripció a El Pou de la gallina, de _____ a _____ de _____ per
un import de 4 euros per exemplar, que pagarà:

Titular _____

Caixa o banc _____

Codi IBAN _____

Us demano que siguin pagats els rebuts al meu nom que presentarà l'Associació Cultural **El Pou de la gallina**.

(signatura)

Envieu aquesta butlleta a la redacció d'El Pou de la gallina, al carrer Sobrerroca, 26, 1r. 08241 Manresa (Bages),
o entreu a www.elpou.cat/seccio/subscripcio

La indústria 4.0

Josep M. Macià Roldan,
gerent i secretari tècnic del Col·legi d'Enginyers Tècnics Industrials de Manresa

i la primera revolució industrial va ser la introducció dels sistemes de producció mecànics amb tracció hidràulica i de vapor –anys 1750 als 1850–, la segona va ser la producció en sèrie, la divisió del treball productiu, l'ús de l'electricitat, la indústria química i l'automobilística –anys 1850 als 1950. La tercera revolució va ser la incorporació dels ordinadors –la microelectrònica i tecnologies de la informació– per automatitzar processos –anys 1950 als 2000. La *indústria 4.0* fa referència a la quarta revolució industrial, que ens costa més de definir, perquè consisteix en l'aplicació de tota una sèrie de noves tecnologies a les empreses, un fenomen de transformació digital aplicat a les indústries de producció, principalment. També anomenat com la *indústria intel·ligent*, fruit de la interconnexió, comunicació i intercanvi d'informació entre màquines, processos, sistemes i persones, al llarg de la cadena de valor. Es busca la millora de l'eficàcia emprant els coneixements actuals i les tecnologies desenvolupades recentment.

El concepte *indústria 4.0* no és una realitat consolidada, sinó que és una nova fita en el desenvolupament industrial que marcarà importants canvis en la societat, en els propers anys, amb un ús intensiu d'internet i de les tecnologies punteres, amb la finalitat primordial de desenvolupar plantes industrials i processos productius més intel·ligents, més ben comunicats entre si i amb els mercats d'oferta i demanda, i respectuosos amb el medi ambient. Cal consolidar aquesta nova revolució industrial amb totes aquestes noves tecnologies i primer cal conèixer-les i que cadascú analitzi quines poden ajudar per no quedar-se enrere. Això no depèn del fet que siguem o treballem en una gran o petita indústria o ens agradi o encaixi més o menys la tecnologia; tots hem de ser competitius en un mercat cada cop més global, a tots ens ha d'importar poder ser eficients, reduir costos i augmentar ingressos mitjançant l'ajut d'alguna d'aquestes tecnologies que a continuació comentem, de manera resumida, simple i entenedora.

Big data: Poder analitzar grans volum de dades és essencial per a una de les premisses centrals de la indústria 4.0, la presa de decisions en temps real.

Robòtica avançada: Els robots industrials tradicionals canvien les seves funcions i cada vegada assumeixen tasques més complexes, treballant de bracet amb els humans.

Simulació: Les tecnologies de simulació permeten avançar-se al futur, predir què passarà abans que succeeixi i preparar-se per fer-hi front.

Integració de sistemes: En la indústria 4.0 la cadena de producció està integrada gràcies a la digitalització de tota l'organització. Des de la compra de la matèria primera al producte final acabat.

Internet de les coses: Tots els dispositius que intervenen en la fabricació estan connectats a internet, cosa que permet interactuar-hi de manera remota des de qualsevol punt.

Ciberseguretat: L'enemic a combatre en la indústria 4.0. Com més connectades estan les empreses, més vulnerables són als atacs informàtics.

El núvol: Les tecnologies al núvol canvien la concepció que fins ara s'ha tingut de la informàtica i aporten importants avantatges com la flexibilitat o l'estalvi econòmic.

Impressió 3D: Una nova manera de fabricar ja és possible. Personalitzada, amb la possibilitat de fer sèries curtes, econòmica i amb un alt valor afegit.

Realitat augmentada: La suma d'elements reals amb elements virtuals permet enriquir la realitat i agilitzar la resolució de molts problemes del dia a dia.

Intel·ligència artificial: Les tecnologies actuals ja permeten que les màquines percebin el seu entorn, n'aprenuin i siguin capaces de prendre les seves pròpies decisions.

Oli d'oliva verge extra i oli de coco

Blanca Soler

oli d'oliva verge i l'oli d'oliva verge extra (OOVE) són els que predominen a les cuines de casa

nostra. L'oli d'oliva, sense especificar que sigui verge, és un oli refinat, una barreja d'oli refinat amb altres olis. Que sigui verge ens assegura que mantingui les propietats beneficioses pel nostre organisme i que durant el procés d'extracció no s'hagin vist alterades per procediments químics. La dieta mediterrània tendeix a cuinar amb olis vegetals, siguin greixos insaturats o saturats, però vegetals. Per exemple l'oli de gira-sol, l'oli de soja, l'oli de cacauet, l'oli de coco o l'oli de palma, entre d'altres. Tot i que també hi ha els greixos animals com ara la mantega o el llard, no hi solem cuinar els plats del dia a dia.

Aquests solen trobar-se en estat sòlid a diferència dels vegetals que són líquids.

Però, i l'oli de coco? Per què segons la temperatura ambient es troba en estat líquid o sòlid? Aquest oli no prové de l'oliva sinó de la nou de la palmera *Cocos nucifera*, i el que en fa variar el seu estat és la seva composició lipídica. Es basa en el 86,5% de greixos saturats, el 5,8% de monoinsaturats

«L'oli de coco aporta vitamines essencials per a l'organisme com ara la vitamina E i la vitamina K»

i el 1,8% de poliinsaturats. A diferència de l'oli d'oliva verge, en què la seva composició es basa en el 75% de mo-

noinsaturats. Tot i aquesta diferència en la composició, ambdós ens aporten beneficis nutricionals.

L'oli de coco aporta vitamines essencials per al bon funcionament de l'organisme com ara la vitamina E, que prevé malalties cardiovasculars, i la vitamina K, que ajuda a incrementar la densitat òssia i a més protegeix les neurones cerebrals, fet que prevé de l'Alzheimer. Aquest oli també conté antioxidants que tenen propietats antiinflamatòries i combaten l'envel·liment. Pel que fa a aspectes culinaris, l'oli de coco és ideal per cuinar, ja que tolera coccions més elevades que l'oli d'oliva, fins a 200 °C. A més, és recomanable comprar-lo de producció ecològica i en pot de vidre, tal com aconsella la dietista Montse Reus, ja que el plàstic pot deixar substàncies tòxiques.

ca non ge

RESTAURANT

NOVA PROPOSTA GASTRONÒMICA

RESERVES
938 725 658
canonge.cat

Segueix-nos!

Passatge Canonge Montanyà, 2 - Manresa

MIM
BUFET
MATAMALA
Advocats

★★★★★

Serveis d'assessorament jurídic integral amb una trajectòria de més de trenta anys

- Dret immobiliari | urbanisme
- Dret penal
- Dret mercantil | concursal
- Dret laboral
- Reclamacions per negligències mèdiques
- Dret civil
- Dret agrari
- Dret de successions
- Dret de família

NOU

- Gestió immobiliària | www.immoblesmatamala.cat
- Consultes online | www.matamalaonline.com

• Llei de la segona oportunitat | **Formulari**
Et truquen a la porta massa factures pendents?
T'oferim solucions per evitar-ho

@bufet_matamala_advocats

93 872 35 67 | www.bufetmatamala.cat | C/ Cardenal Lluç, 9 3r 08242 Manresa

MIM
BUFET
MATAMALA
Advocats

Et desitja bones festes!

Collbaix

Josep M. Mata-Perelló / Josep Girabal Guitart
(Geoparc Mundial UNESCO de la Catalunya Central)

El Collbaix és una muntanya molt popular entre els habitants de Manresa i de Sant Joan de Vilatorrada, la tenen molt a prop i té unes vistes magnífiques malgrat que no és gaire alta, 544,2 metres. Si hi pugem podem observar que el terreny

és de color rogenc, margues i gresos procedents de sediments que es van dipositar aquí fa uns 34 milions d'anys. En aquella època la Catalunya Central formava part d'una gran conca plana i sense sortida al mar que s'allargava fins a Navarra. De les muntanyes que hi havia al sud baixaven rieres que en les crescudes inundaven el que ara és el Bages i hi deixaven capes de sorra i argila; aquells sediments s'assecaven i, exposats a l'aire i a la calor tropical, s'oxidaven i agafaven un color vermellós. En alguns llocs l'aigua tenia prou empenta i arrossegava grava que quedava dipositada enmig de sediments més fins. Lentament aquells sediments es van consolidar en roques: les argiles en margues, la sorra en pedra sorrenca i la grava en conglomerat. Mentrestant l'antiga depressió s'anava elevant i fa com a mínim uns 15 milions d'anys s'hi van formar rius que desguassaven al mar; s'havia acabat la sedimentació i començava l'erosió. Des de llavors l'aigua de pluja desgasta les roques i els rius porten cap a mar grans quantitats de materials, però l'erosió no afecta igual a tot arreu, les roques toves es desgasten molt i les dures aguanten més, com passa dalt del Collbaix, on un estrat gruixut de conglomerat s'erosiona poc i fa de paraigua a les roques toves que té a sota.

Aquesta muntanya no s'ha aixecat més que el seu entorn sinó que les roques toves del voltant han estat arrossegades per l'erosió mentre que la roca del cim encara es manté en part al seu lloc. El conglomerat del cim del Collbaix forma una capa d'uns quants metres de gruix i està lleugerament inclinada cap al nord-oest i fa que en aquesta direcció la muntanya sigui de pendent molt suau. En canvi la que mira al sud i a l'est és abrupta. Aquests tipus de relleus coronats per un estrat de roca dura lleugerament inclinada que protegeix de l'erosió els nivells més tous que té a sota s'anomenen relleus *en cuesta*. En vam parlar en aquesta secció el març de 2021. La roca del cim està fracturada en diferents direccions de manera que està dividida en blocs; quan un bloc és al caire del pendent l'erosió de la roca de

Nom del paratge: Collbaix. **Situació:** Dins el terme de Sant Joan de Vilatorrada, el vessant sud és de Manresa, la part nord pertany a Fonollosa i no gaire lluny del cim, cap a ponent, hi arriba el terme de Rajadell. **Procedència del nom:** No sempre els topònims que comencen per *coll*- es refereixen a una collada o pas entre muntanyes. Segons el Diccionari Alcover-Moll el terme *coll* també significa "Muntanyola, puig de poca alçada; cast. *colina*". Sembla que Collbaix lliga més amb aquest significat. **Situació geològica:** La zona forma part de la Depressió Geològica de l'Ebre. **Importància geològica:** Bon exemple de relleu *en cuesta*, alhora que un magnífic mirador de la Catalunya Central. **Materials geològics:** Gresos, margues i conglomerat, tots d'origen continental. **Edat de la formació:** Sediments dipositats a finals de l'Eocè, i a la part més alta en la transició Eocè-Oligocè. **Curiositats:** Per iniciativa del CECB, cada any es puja un pessebre al cim (el primer s'hi va portar la nit del 24 de desembre de 1963).

sota el va descalçant fins que es desequilibra i cau muntanya avall. Podem veure una bona colla d'aquests grans blocs als vessants sud i est, i alguns han arribat al peu de la muntanya. Al mateix cim podem observar la roca fracturada i algun bloc de grans dimensions tan sols bolcat, que tard o d'hora acabarà estimbant-se costa avall. Collbaix és un mirador espectacular sobre la Catalunya Central, inclòs el Montseny i el Pirineu. Ens ajudarà a localitzar els punts d'interès una taula d'orientació que hi ha al mateix cim. La bandera estelada que hi ha hissada des de fa anys és tot un símbol de la muntanya, però malauradament ha estat objecte de diversos atacs amb la corresponent reposició immediata. Actualment el pal està tan reforçat que els malfactors ho tenen difícil.

Residència d'avis del barri de la Sagrada Família

Fundació sense ànim de lucre

Som al costat de la gent gran

Som un servei de proximitat que us ofereix atenció en règim de **Llar residència** o de **Residència assistida**. També oferim **Estades temporals** o de **Centre de dia**. O el **Servei d'atenció domiciliària**. I els de **Menjador**, **Transport adaptat**, **Podologia** i **Perruqueria**.
Som al vostre costat!

Esriptura de natura

Ignasi Cebrian

Escriure sobre la natura o sobre les relacions que mantenim els humans amb la natura és el que faig sovint dins d'aquesta secció, *Natura urbana*. Darrerament, en català s'ha forjat un nou terme per referir-se a aquest tipus d'escriptura: *litratura*, la fusió dels termes literatura i natura. Els escriptors anglosaxons que es dediquen a aquesta feina fan *Nature Writing* i ens porten molt avantatge. No és un gènere nou en anglès, té una llarga tradició. En canvi, en català cal fer una petita recerca per trobar aquest fil prim de la tradició, que queda dispers entre molts autors i autores sense cap exclusivitat.

Una possible definició de l'escriptura de natura és la que ens dona la Viquipèdia. Inclou escrits diversos que van de la ficció a la no ficció, la poesia i la prosa que versen sobre la natura o fets naturals i que tenen com a objectiu observar-la, aportar allò que hi sigui desconegut. Es basa en la informació científica, la filosofia i els fets sobre el món natural. Acostuma a estar escrita en primera persona, carregada també d'observacions personals, aventures, reflexions filosòfiques... Els motius per escriure per tant poden ser variats, el més destacat ara mateix és l'emergència climàtica o la mitificació de la natura perduda.

Aquest gènere té els orígens en assajos en llengua anglesa escrits a la darreria del segle XVIII i inicis del XIX, com són Henry David Thoreau, Ralph Waldo Emerson, John Muir o Walt Whitman. S'atribueix com a llibre fundador del gènere *The Natural History and Antiquities of Selborne* (Història Natural i d'Antiguitats de Selborne) de l'any 1789, de Gilbert White. Com a autors més contemporanis, tenim Aldo Leopold, Rachel Carson o Edwards Abbey. I cal destacar Robert Macfarland o Mark Cocker, amb èxits editorials recents.

En català, és difícil trobar els orígens, però podríem buscar alguns referents en els escrits de Joaquim Ruyra (*Marines i boscatges*), Víctor Català (*Solitud*), Jacint Verdaguer (*Canigó*), Mercè Rodoreda (*La mort i la primavera*). O altres autors més actuals com Jesús Montcada (*Camí de sirga*), Maria Barbal (*Pedra de tartera*), Pep Coll, Mercè Ibars, Francesc Serés o Josep Maria Espinàs, Irene Solà (*Canto jo i la muntanya balla*). I altres dins d'un vessant més naturalístic o científic com Martí Boada, Ramon Folch o Joandomènec Ros. Ara, però, l'escriptura de natura en català, a partir, d'aquests inicis tardans i dispersos, s'hauria d'enfocar cap a la tasca de presentar les complexitats de les relacions humanes amb la natura. Buscar les esclatxes difuses entre la natura salvatge i la natura humana.

NO EM TOQUIS ELS COLORS!

SI SOC VERD, SOC VERD

*Si em separes bé a casa,
en lloc de ser un residu
em converteixo en un nou material.*

NO HI VA:

Recipient
de vidre

Bombetes

SÍ QUE HI VA:

Ampolla
de vidre

Iogurt de vidre

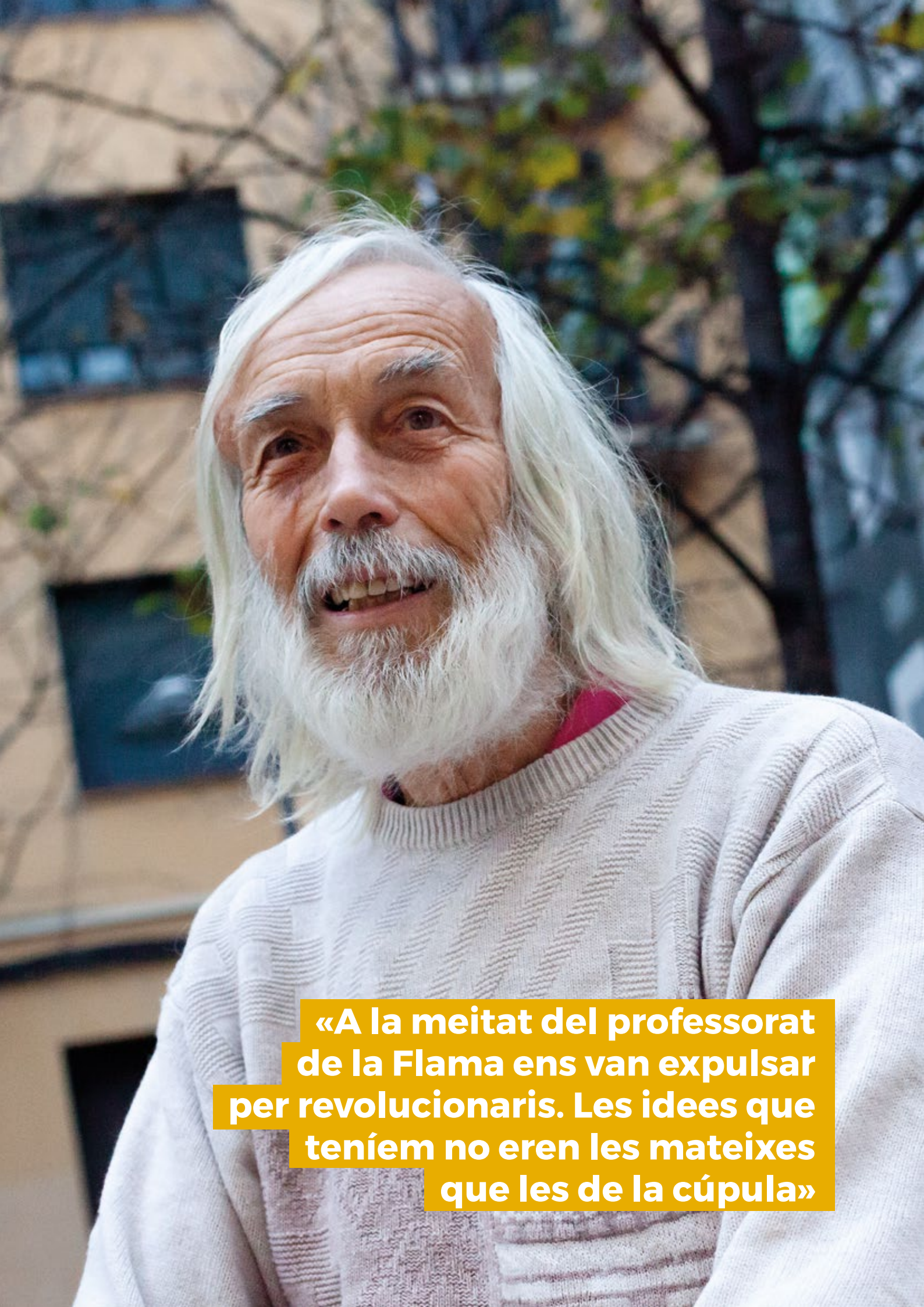
Flascó de
colònia

I RECORDA:

Copes, gots i plats trencats,
cap a la deixalleria.
Les bombetes,
també.

«A la meitat del professorat de la Flama ens van expulsar per revolucionaris. Les idees que teníem no eren les mateixes que les de la cúpula»

JAUME DOMINGO MIRÓ

Jordi Sardans
Fotos: Francesc Rubí

Mestre. Va treballar a l'Escola Flama fins al 1979 i des del 1981 i fins a la jubilació, el 2010, va ser professor a l'Escola Agrària. Durant la Transició, va formar part d'una cèl·lula del PSAN i sindicalment militava a la CNT. El 1984 comença a viure en comunitat a la casa de les Guixeres, que va construir personalment i va reconstruir després de l'incendi del 2017. Vegetarià, partidari de l'ecologia i pacifista, el 1992 comença la cooperació amb països en vies de desenvolupament; ha deixat petjada dels seus projectes i construccions amb energia fotovoltaica a Mèxic, Bolívia, Moçambic, Índia, Benín i Guinea.

he pogut esbrinar eren parents directes amb Oleguer Miró Borràs, fundador del Centre Excursionista de la Comar-

n avi teu va conèixer Pancho Villa?

—I tant! L'avi matern, Oleguer Miró Badora. Pel que

ca de Bages i d'altres entitats. Segons deia la mare, aquest era el Miró ric i l'avi el Miró pobre. Fugitiu de la guerra del Marroc, se'n va anar a Mèxic i es va instal·lar a Chihuahua, on un germà de l'àvia tenia un forn de pa i un restaurant, La española, on feien *tacos* i *enchiladas*, com a especialitats. L'esclat de Pancho Villa va coincidir amb el naixement del seu segon fill, Jaume. Davant d'aquesta

situació, on la dona estava parint, l'avi va demanar al guerriller per quedar-se, però aquest li va dir que no podia respondre del que pogués passar. Llavors van agafar un tren però pel camí els soldats de Villa aturaven els trens de fugitius i feien cavar les seves pròpies fosses als viatgers. Van trobar vies volades i es van haver d'organitzar per arreglar-les, ocupar el tren, fer fora el maquinista i arribar fins a la frontera del Paso, a Texas, on uns americans els van acollir en un hotel. Al cap d'un temps, va retornar, van viure a Sant Andreu del Palomar i va ser el màxim responsable de la CNT del poble, com a treballador d'una indústria química. Era el 1921, època del pistolisme, i després d'haver rebut sis trets de pistola va morir al cap de tres dies coincidint amb la diada dels Reis, segons explicava *La Vanguardia*. Sembla que el volien obligar a passar al sindicat groc i en negar-se li van dir: 'has dit la teva última paraula' i el van pelar. Passats uns dies es van disculpar i van reconèixer que s'havien equivocat de persona...

—Quina ha estat la teva militància política i sindical?

—Al final del franquisme i en els anys de transició vaig militar al Partit Socialista d'Alliberament Nacional (PSAN), en la mateixa cèl·lula on hi havia Dolors Estrada, Lluís Alegre, Miquel Asensio, Joan Clavé i Domènec Soldevila. Paral·lelament també vaig sindicar-me a la CNT, amb companys com Enric Martí, Enric Serra o Albert Puntí. El Primer de Maig de 1976 estàvem amb altres companys que no acabaven de veure clar tècnicament com col·locar una bandera anarquista al capdamunt de l'antena de l'emissora de Ràdio Manresa, a Puigterrà. Els vaig dir que la pujaria jo. Estava sobre aïllants, però hi havia perill de quedar electrocutat. Vaig pujar la tanca i vaig fer un salt. En un acte sindical a la CNS, aquell mateix dia, la policia armada ens va acusar d'haver posat la bandera negra. Algun company els va respondre que la nostra era vermella i negra. Per treure-la van fer venir els artificiers de Barcelona, ja que tenien por que hi hagués una bomba i no es van atrevir. Curiosament, la va treure un operari de Ràdio Manresa.

—Quin record tens de l'expulsió com a

professor de l'escola Flama?

—A la meitat del professorat ens van expulsar per revolucionaris. Les idees que teníem no eren les mateixes que les de la cúpula de l'escola. Havíem fet uns tallers i ensenyàvem a fer de paletes, de fusters i d'electricistes. Quan ja estàvem dins del conflicte, un dia em va cridar el doctor Cervera i em va dir que volia que el seu fill un dia pogués dirigir el món des del darrere d'un despatx i no aprendre un ofici, però que si m'acusaven d'alguna cosa em defensaria. En resum, alguns membres de la junta ens acusaven de fer llits rodons entre la colla i deien que érem bons mestres però mala gent, mentre que d'altres eren bona gent però mals mestres. Curiosament, també ens va defensar Ricard Oliva, que va ser president del Centre d'Esports Manresa. Vam tenir el suport dels sindicats CCOO i la CNT, i políticament dels grups d'esquerra, fins i tot del PSC. Però vam acabar expulsats.

Escola Agrària

—Com va ser que entressis a l'Escola Agrària?

—Amb una mica de nepotisme. La germana que havia estudiat químiques hi ensenyava ciències. Va plegar quan va posar un taller per fer roba que venia a l'engròs. Em va dir si m'interessava i vaig parlar amb Lluís Martí, que n'era el director, i em va dir que endavant. Vaig començar a fer de professor de ciències tres hores a la tarda, a la carretera de Santpedor. L'escola va començar a l'edifici dels sindicats (CNS) del Passeig, en una oficina situada al pujador del carrer Circumval·lació. Després de la carretera de Santpedor, vam passar a l'edifici de Sant Joan d'en Coll. El cap de servei i el secretari administrador volien tancar l'escola, però ens hi vam oposar: ho vam denunciar a la premsa, vam parlar amb sindicats i partits polítics i vam acceptar una finca que l'Ajuntament ens va cedir a Can Poc Oli. Quan es va formalitzar l'acord, la Generalitat va exigir que se'ls fes la cessió i ara en són els propietaris. L'escola ha passat a la FUB i les pràctiques es fan a Can Poc Oli. En el fons, vam donar una alegria al cap de servei, malgrat que es fes l'ofès. Obeïa una ordre política del conseller, que pretenia tancar les escoles agràries de

Manresa i Prats de Lluçanès. Aquesta sí que la van tancar.

—Quina filosofia de vida us va portar a viure en comunitat a les Guixeres?

—Vam començar amb Manel Mas, que viu a Ulldecona, Climent Cañizares, actualment al Brasil, Conxita Fonollosa, ara a Manresa, Montserrat Fornells —la meua companya—, jo i els fills: Pol i Dúnia. El Climent hi vivia i els altres venien els caps de setmana. L'Ambrós Àvalos, hi va viure uns quants anys. Després hi va passar gent que hi ha estat un o dos anys. Recordo especialment cinc alemanys universitaris que feien el darrer curs viatjant, el Walter, el Ralf, l'Andreas, l'Annette i la Doro. El Ralf volia ser pastor luterà, un altre, enginyer; era un conglomerat una mica heterogeni. La nostra filosofia es basava en l'ecologia. Lanzo del Vasto, era seguidor de Gandhi i va crear L'Arca, una comunitat basada en el treball a mà i la vida interior. Coneixia aquest grup pacifista francès d'haver-hi estat una setmana i després els vaig trobar a París quan van portar mil ovelles pintades al costat de la torre Eiffel, en contra de l'ampliació d'una base militar a l'altiplà de Larzac, al departament de l'Avaron...

Països en vies de desenvolupament

—Quan comences l'etapa d'ajut a països en desenvolupament?

—El 1992. Passava una crisi existencial i tenia clar que volia marxar, quan em va trucar un exalumne, Jordi Soler, que s'estava a Mèxic i em va dir que volia

muntar una finca amb agricultura ecològica a Puerto Vallarta. Li vaig donar un cop de mà, però no va fructificar. Una inspectora de Mèxic DF em va trucar per si volia fer unes xerrades a mestres mexicans per a un programa d'ecologia de l'ensenyament mitjà. Vam fer diverses reunions. Hi vaig estar quatre mesos. També vaig contactar amb un xaman bolivià, Luis Espinoza, que havia estat a Manresa, per fer unes instal·lacions d'un poblat que ell havia muntat, sota les lleis dels inques. M'hi vaig estar tres mesos més. Recordo que vam fer la instal·lació elèctrica de tota la finca, unes dutxes amb bidons d'aigua que s'escalfaven amb el sol, un sistema de bombament i una sauna solar.

—Després va venir l'expedició a Moçambic?

—Sí, el 1994. A iniciativa del professor de l'Escola Agrària Ernest Valls, que ara n'és el director. Em va telefonar des de

al punt més alt del poble, però salinitzat i assecat, i ja no servia. Vaig trobar un nou punt d'aigua, on el riu Maputu fa una ria i als primers trenta quilòmetres hi arriba aigua salada, però hi ha un punt on mai no hi ha arribat, on hi havia hagut una serradora que vam aprofitar per posar-hi el pou de recollida i amb les fosses de les serradures vam fer els dipòsits de decantació i vam reaprofitar els tubs vells portuguesos. Mentrestant, Metges sense fronteres havien fet un sistema amb gasoil a Bela Vista. En arribar les inundacions, els dos sistemes van quedar negats, però, quan va sortir l'aigua, el nostre de fotovoltaica va començar a funcionar tot sol. El vam muntar sense permís d'obres. Moltes vegades vaig anar a buscar-lo a la Direcció General. Volien cobrar per donar-me'l, ja que el seu salari és miserable. Vaig reunir totes les comunitats del poble que al final van decidir tirar endavant, amb l'argument que no s'atrevirien a aturar-ho. El

«Vicenç Ferrer ens va dir: 'agenol·leu-vos' i li vaig replicar que no m'havia agenollat mai davant ningú. Ens va respondre que no érem benvinguts, que érem bona gent, però amb pocs diners»

Bela Vista, a Moçambic, perquè volien fer un sistema de bombament d'aigua en el poble de Salamanga, d'uns 3.000 habitants. Em va dir que si no hi anava ho farien amb gasoil, però em va convèncer i ho vam fer amb energia fotovoltaica. Abans de marxar em vaig documentar, però no em van agradar els sistemes que vaig veure i després de parlar amb el Lladó del Remi, que ja és mort, i em va aclarir que els convertidors de freqüència poden fer anar una bomba trifàsica. Vaig estar-hi dos anys amb Intermón, primer fent tot un treball per veure els punts d'aigua que hi havia, la gent que n'anava a buscar i els impactes que produiria el fet de centralitzar-ho, ja que podrien tenir l'aigua en fonts. Mentrestant, vaig electrificar sis ambulatoris molt llunyans amb una plaqueta solar, un punt de llum i una bateria. Vam fer escoles, cases per a mestres, i em vaig involucrar en tots els projectes que s'estaven muntant. Dissenyar i dimensionar els nous sistemes no va ser senzill. També vam investigar la infraestructura que hi havien deixat els portuguesos, trenta anys abans. Quedaven tubs enterrats i un pou

dia de la inauguració es va presentar el ministre amb el permís d'obres.

Vicenç Ferrer

—Què et va fer decidir d'anar a l'Índia?
—L'exjesuïta Joan Aragó, que havia estat 50 anys a l'Índia i ara viu a Barcelona, casat i amb un fill, em va proposar convèncer Vicenç Ferrer que les cuines solars anaven bé. Amb una furgoneta Citroën C25 comprada als gitanos i amb una amiga, vam arribar-hi després de 21 dies i d'estar detinguts a Quetta (Pakistan) per falta del paper groc, que va resoldre el meu fill Pol a través del RACC. Arribats a Anantapur, Vicenç Ferrer ens va dir: «agenol·leu-vos» i li vaig respondre que no m'havia agenollat mai davant ningú. Aleshores ens va contestar que no érem benvinguts perquè érem bona gent però amb pocs diners i allà necessitaven diners. Ens va deixar estar allà i li vam explicar que hi anàvem de part de Joan Aragó per ensenyar-li el funcionament de les cuines solars. Ens va dir que «l'Aragó ja no mana». Sabíem que el nebot, Jordi Folgado, era el director de la fundació. Ens va encarregar fer

una cisterna al mig d'un carrer. Vaig fer una rodona de formigó armat amb radis que sortien cap els costats, que poguessin aguantar més de 10.000 quilos. Vam cavar i al cap de quinze dies estava feta. L'endemà va ploure molt i es va omplir. Es va decidir fer una cisterna i una cuina solar a les escoles apadrinades. Ferrer va tenir una embòlia i el van dur a l'hospital. La seva dona, Anna Ferrer, ens va donar facilitats per fer la cuina de tres metres de diàmetre i automàtica, que es movia seguint el sol. Malauradament, quan va tornar de l'hospital estava tocadet i va desfer tots els projectes que havia projectat la seva dona. Vam haver de desmuntar la cuina i traslladar-la a un convent de monges que ens l'havien demanat. Quan va passar la policia no van entendre la parabòlica i la van identificar com d'espionatge americà o rus i els la van fer desmuntar. Eren els anys 2005 i 2006. Encara a l'Índia, el 2007, vam muntar un sistema de rec per a tota una comunitat de 3.000 habitants adivasi, pobladors indígenes de l'Índia, de la zona d'Orissa, per encàrrec d'unes monges carmelites descalces que ens ho van demanar. Estan organitzats en clans endogàmics. Eren nòmades fins que Indira Gandhi els va donar terres per conrear l'arròs amb una collita a l'any. Es tractava d'aprofitar l'època que al riu baixa aigua per omplir un gran dipòsit i així poder fer una collita d'hortalisses. Amb energia fotovoltaica vam fer una bassa d'un milió de litres. Vam portar-hi pedres per fer tota l'estructura, armada i encofrada per dins. Ara els serveix per rentar-hi la roba, banyar-se...

—La malària et va fer més d'una mala passada?

—La vaig agafar tres vegades a Benín. Hi ha una profilaxi que consisteix a prendre unes pastilles el temps d'estada, però no ho vaig fer. Abans de tornar havia fet caminades d'uns trenta quilòmetres a ple sol, de manera que quan vaig arribar a casa vaig pensar en una insolació, però no baixava la febre. El doctor Basagaña em va diagnosticar malària i em van internar a Sant Joan de Deu. Estava a zero d'hemoglobina, però en tres dies em vaig posar bé. L'any 2013, amb l'amic Carlos Cornejo, vaig assistir a una conferència de Gregoire Ahongbonon, que ha estudiat els malalts mentals a l'Àfrica

i em va fixar per un any. En té uns 4.000 ingressats a centres i n'ha medicat gratuïtament més de 50.000. Situada al centre de Benín, la finca té unes 150 hectàrees. Hi vaig fer un estudi que assenyalaria que podria cobrir les necessitats dels seus 40 treballadors, però res més. Vam intentar fer productes d'alta qualitat per exportar: pastilles d'estèvia i alga espirulina, que són molt apreciades, però encara no s'ha fet. Si que vaig poder fer un projecte amb ordinador per electrificar-ho tot. Vaig començar amb una petita instal·lació que servia també als habitants del poble del costat per carregar els telèfons mòbils i posar llum a les habitacions. Des dels 2014 hi he anat cada any per fer 5 instal·lacions més grosses, una d'elles a Costa d'Ivori. L'any 2019,

amb cinc exalumnes de l'Escola Agrària, hi vaig viure una experiència molt maca.

—Com va ser el teu pas per Guinea?

—L'any 2018 em va contactar l'associació Miradas al mundo, formada per gallecs i madrilenys, per muntar energia fotovoltaica en la finca central de la seva organització. Tenen un electricista molt bo i per internet, a través de Telegram, podem resoldre alguns muntatges des d'aquí. Em diuen per tornar-hi el proper febrer. També el 2018 vaig estar en una comunitat de sufis al Senegal, per iniciativa de Nacho Tarrés, dins l'organització Xarxa global.

—Cap on va el futur del cotxe?

—No ho sap ningú. Estem dins d'un

món en què decideixen uns altres per nosaltres. La meua opinió és que cal fer uns vehicles molt petits, amb una potència de cinc quilovats i amb bateries de zinc-aire, que és un material barat, dura molts anys, pesa més que el liti que és molt car d'extreure, és contaminant i no hi ha manera de reciclar-lo. La bateria de zinc-aire conté un electròlit que porta zinc en dissolució. Quan el zinc està en estat metàl·lic la bateria està carregada, el zinc s'oxida i esdevé òxid de zinc quan es descarrega. La bateria es pot recarregar de dues maneres: subministrant-li un corrent elèctric o bé canviant-li l'electròlit i posant-lo a carregar a banda, operació que es pot fer en un minut. Una altra possibilitat serien els vehicles d'aire comprimit.

el perfil

Jaume Domingo Miró neix a Sant Joan de Vilatorrada el 4 de juliol de 1945, com el seu pare Albert, que havia estat transportista, barber i propietari d'una fàbrica d'embotits al poble. Dolors, la mare, era manresana, i de soltera juntament amb el seu germà Jaume regentava el bar Turisme (actual Miami) i després va ser modista. Eren tres germans i ara li queda una germana, Maria Assumpta, jubilada. Comença els estudis a l'escola nacional de nens a Sant Joan, on s'està des dels 6 als 14 anys, amb el mestre valencià Pere Rodríguez Gregori, que estava a càrrec de 102 nens. «En tinc un record magnífic. El mestre va fer ensorrar el mur que hi havia enmig dels dos patis, perquè nois i noies poguessin jugar junts al pati. Com que la mestra no ensenyava gaire, moltes nenes venien de 12 a 13 a fer repàs a l'escola dels nens». «Era sord a causa de la Guerra, quan una bomba li va rebentar els timpanes. Quan havia de venir l'inspector, el també valencià Rafael Ballester, dos o tres dies abans ens feia cantar el Cara al Sol». Era en ple franquisme. «Fèiem torns per escombrar, preparar la llet de l'ajuda americana, encendre l'estufa... Ens fèiem el mobiliari de l'escola i a mi em va tocar ensenyar a llegir als més petits». Des dels 13 anys es va posar a treballar a casa des de les set del matí a les onze de la nit. Feia de viatjant, repartidor i netejava les màquines de la fàbrica d'embotits Albert que després va ser Alven, quan es van associar amb Vendrell. Va fer el batxillerat lliure i es va examinar a l'institut Lluís de Peguera. El 1968 va al servei militar a Sant Climent Sescebes i fa un curs de radiotelegrafista a Capitania General de Barcelona, d'on el van traslladar a Viella i després a Lleida. Va fer COU nocturn el curs 1972-73. «El professor Llansac em va permetre fer pràctiques de química, vaig aprendre molt i en tinc un record molt bo».

De jovenet llegeix Mohandas Gandhi. No li agradava la feina a la fàbrica d'embotits i es va fer vegetarià. Coneix la seva companya Montserrat Fornells, amb qui han

tingut dos fills: Pol i Dúnia. Estudia Química a la UNED, però no passa del tercer curs. S'apunta a l'Escola de Magisteri de Manresa i acaba la carrera de grau mitjà a Sant Cugat. Especialista en Ciències, comença a exercir a l'Escola Flama del carrer Saclosa. Després passa a Pineda, fins al 1979, en què va ser acomiadat. Va estar un any a l'escola El Solc, de Gironella, amb la mestra M. Àngels Alsina, que s'hi va quedar més anys. El 1981 comença a construir als matins la seva casa a les Guixeres, d'Artés. A les tres es posava a fer classes a l'Escola Agrària de Manresa, on treballa fins a la jubilació. Al vespre, de set a deu, ensenyava Geografia i Llenguatge als Arts i Oficis, situats al grup escolar de la Renaixença. El 1984 s'instal·la definitivament a les Guixeres, on durant algunes èpoques han conviscut en colla. Políticament va militar al PSAN i sindicalment a la CNT. Seguint les teories de Gandhi i Lanzo del Vasto, treballa en organitzacions pacifistes. Des del 1992 comença la tasca activa de cooperant als països en vies de desenvolupament, on s'especialitza en projectes i construccions d'energia fotovoltaica. Va començar a Mèxic amb l'agricultura ecològica i un programa d'ecologia per a l'ensenyament mitjà, i el muntatge d'instal·lacions elèctriques en un poblat inca de Bolívia. A Moçambic va fer un sistema de bombament d'aigua per al poble de Salamanga. A l'Índia coneix Vicenç Ferrer, però malgrat fer-se amics no s'acaben d'entendre a l'hora de posar en funcionament les cuines solars. A Benín agafa tres vegades la malària i a Guinea prossegueix amb els muntatges d'energia fotovoltaica.

Vestigis de color

Les fulles enterboleixen
amb la verdor renaixent
la tardor d'una brancada
bransolejada amb el vent.
Som caducs dintre l'etern.

Sílvia Romero

Recuperem un poema inèdit de Josep Junyent

Un dels pioners del cinema fet a Manresa als anys seixanta, Josep Maria Lloró, vinculat al moviment Art Viu, dona a conèixer un poema que va dedicar-li Josep Junyent, inspirat en la pel·lícula del cineasta, *Corpus Christi* (1967).

Jordi Estrada i Jordi Sardans

Imatge de la processó de Corpus de 1972, a partir d'una fotografia d'Antoni Quintana Torres

any 1967 Josep Maria Lloró tenia 21 anys i formava part del grup artístic d'Art Viu, on compartia inquietuds cinèfiles amb l'Arpa i Jaume Serra Fontelles, que poc després esdevindria un escriptor teatral notable i es professionalitzaria com a realitzador de televisió a TVE a Catalunya. Segons explica el mateix Lloró, «vaig voler fer una pel·lícula que fos crítica amb les processons, tan habituals durant el franquisme». A més a més, en aquella època, les noves generacions ja les

consideraven desfasades, pròpies d'un altre temps. És amb aquesta idea que, càmera en mà, Lloró va decidir fer un retrat paròdic de la processó de Corpus, una de les més pomposes. Per fer la filmació, va disposar de tres càmeres de 8 mil·límetres, amb les quals va poder completar els quatre minuts de rodatge de cada rotlle. Les tres càmeres eren del mateix model. A més de la màquina pròpia, «vaig poder comptar amb les que em van deixar l'Arpa d'Art Viu i el Rial, que feia de venedor a Ràdio Escalé, i que també em va proporcionar el teleobjectiu».

Com que la intenció principal era evidenciar l'anacronisme d'aquella mena de manifestacions religioses, Lloró va il·lustrar les imatges amb música dels Beatles, «fet que feia grinyolar força la processó». Explica que a l'inici del film, avui desaparegut –si bé Lloró assegura que n'ha d'existir una còpia en alguna banda–, «se sent un brogit de cotxes i de trens, per donar una sensació de rapidesa i dinamisme...». Lloró aclareix que «eren fragments molt curts i seguits, després dels quals, de cop i volta, en un canvi brusc de ritme, sonen les campanes i es veu la proces-

Corpus encara

Com d'unes velles massa velles –velles ja quan érem infants–
vèiem els passos vacil·lants, arrecerats sota dovelles
amb ulls d'enyor anticipat,
miro passar l'antic esclat del Corpus.

I era tan bell: ginesta i flors i paperets. I a les parets,
sobre els balcons, damascs de festa. Dels brandons
plorava cera i or tan lleu a l'ombradiu dels carrerons:
lluïa el cel de falciots en giravolts cap al cloquer.
Toquen campanes i també l'orquestra sona.

Llistada en groc i vermelló, ve la basílica. I el toc
dels tintinàbuls va plorant. Dansa rient el gran gegant
i la geganta. Tota una enorme gernació
riu, plora, prega ben compacta. Infants hi ha fent d'escolans;
altres criden a llúpia!

De la corona dels gegants ve l'or de la custòdia
i l'or dels capellans i el groc de la ginesta
i el sol més clar. Oh! Tot és u i és festa.

Bisbe i alcalde tot és u. I els fracs de municipi.
Vestits de seda i grans capells o pobrissalla
tots tiren paperets d'una senalla.

La Fe: és té per òsmosi.

Or de la fe i ja basta.

Fe en els gegants, fe en els balcons, i al blanc i l'or de l'aire.
No hi ha ni un pensament iconoclasta.

Quan trobaràs de nou, ciutat, de festa tan complida?
O quines coses marcaran, com les campanes bategant
el ritme teu, com d'una sola vida? Potser mai més.
És tot un temps, de segles ric, que vol tancar la porta.
Oh processó, que avui camines ja amb la faç de morta!

Potser plorant,
t'enterrarem per pietat.
Amb dolç record al cor, direm l'absolta.
Ve un dia que els parents més estimats
ben enarcats
els tornem a la terra, car de la terra ixqueren.
I aquell dia plorem enmig d'indiferents
que fan la seva via.

LLIBRERIA – PAPERERIA
RUBIRALTA 100
anys

Born, 24
08241 Manresa
Tel. 938724130
rubiralta24@hotmail.com

EDICIONS SELECTES
LLIBRES PARCIR

▪ Àngel Guimerà, 74
▪ 08241 Manresa
▪ Tel. 93 873 38 82
▪ www.parcir.com
▪ parcir@parcir.com

só sortint de la Seu». Al final del curt, de setze minuts de durada, «es veuen les autoritats tornant a la Seu, sota pal·li, amb la custòdia». Aquesta part és filmada des de l'interior de la basílica, a contrallum. Com a banda sonora d'aquests darrers minuts, Lloró va escollir un tema de música àrab, «que vaig enregistrar directament de la ràdio, sense saber què deien o cantaven». Va coincidir amb la Guerra dels Sis dies, entre Israel i els seus veïns àrabs.

A diferència d'un film documental o una crònica, Lloró va idear i dirigir la pel·lícula a partir d'un petit guió establert. Sobretot pel que fa les músiques, que subratllen molt clarament les intencions del cineasta. *Corpus Christi* es va projectar en nombroses sessions de cineclub de la comarca, a Art Viu i també a la Residència Sacerdotal de la

carretera de Vic, on Josep Junyent devia visionar-la. Junyent aleshores tenia 37 anys i en feia sis que el bisbe l'havia destinat a Manresa. Interessat per la cultura, a banda d'exercir com a capellà i desenvolupar la tasca pastoral, ben aviat va entrar en contacte amb la gent d'Art Viu, amb qui mantenia llargues tertúlies sobre llibres, política, pensament... També escrivia versos, una bona part dels quals van ser recollits en el volum *Obra lírica*, publicat per Columna el 1995, dos anys després de la seva mort.

Poema

Un dels poemes que han quedat inèdits fins avui i del qual conserva l'original manuscrit Josep Maria Lloró, és el que avui veu la llum per primera vegada. Escrit per *Corpus* de 1968, es titula *Corpus encara* i duu la dedicatòria següent: «Elegia policroma a l'amic Josep

M. Lloró pel seu film en blanc i negre sobre la processó del Corpus». Com escau en tota elegia, el poeta hi expressa la nostàlgia de les processons de quan era noi, en el seu Vic natal, i en destaca l'ambient de festa i l'esperit de germanor que hi imperava. Hi contraposa la visió en blanc i negre del film de Lloró, en sentit literal i també metafòric, amb l'esclat de vida i de color d'aquelles processons amb domassos als balcons, flors, gegants, orquestres i el batec de les campanes. Conscient, tanmateix, de l'evolució dels temps i dels costums, Junyent conclou el poema reconeixent que, com diria Josep Pla, a la vida tot passa avall. I lluny d'esmenar la plana al seu bon amic Lloró, l'home-capellà n'admet la seva visió *funeralícia*, «amb un dolç record al cor». El mateix que conserven de Junyent tots els qui van tenir el privilegi de tractar-lo.

lèxic a la manresana

Un 'remitjot' de guixes

Jaume Puig

Lluís Grifell i Pons, en les seves *Memòries i aventures d'un temps i un país*, escriu: «Quan vam tornar al capvespre portàvem un *remitjot* de guixes i un altre de cigrons d'aquells tan petits, i uns quants llençols menys». Si voleu saber més detalls de l'aventura, ho podeu consultar a l'entrevista que es va publicar en aquesta revista, el novembre del 2011, a aquest manresà, autor d'altres llibres com ara el *Viatge al país del pèndol* o *El com i el perquè de la II Guerra Mundial*.

Es tracta d'un mot força oblidat per les noves generacions, però viu entre la gent gran. Al Diccionari de l'Institut d'Estudis Catalans (DIEC) no hi surt i només recull *remitjó*, que remet a *escadús* («conjunt d'objectes escadussers»), però el magnífic Diccionari Català Valencià Balear (DCVB) sí que recull a Cardona, Solsona i Manresa la paraula *remitjot*, sovint pronunciada *remijot*, i la descriu com a «quantitat indefinida, generalment porció d'un conjunt (Cardona, Solsona, Manresa); «Dies enrera la cabra feia un bon remitjot de llet»: feia molta llet. «He portat al teu amo un remitjot de peres». Pel que fa a l'etimologia, el mateix diccionari ens diu que seria un derivat de *remitjar* («igualar dues coses traient part d'una per posar-la a l'altra»).

El filòleg callussenc Jordi Badia i Pujol, que també usa el mot en el preàmbul dels seus interessants piulets sobre llengua,

em confirma que a Callús es fa servir i que el seu pare ho deia habitualment, sobretot parlant d'herbes o hortalisses (*un remijot de patates, un remijot d'aufals*). Badia corrobora que a Solsona també es diu. «I més amunt: els meus sogres són de Cambrils (ell) i d'Alinyà (ella) i diuen *remejot* (amb les dues *e* neutres)» I hi afegeix que a Solsona ho ha sentit aplicat també a persones, amb significat de *colla* o de *molts*.

Un sinònim de remitjot seria *grapata*, que el DIEC defineix com a «porció d'alguna cosa que cap dins el puny o la mà closa». I també, *almosta*, sovint pronunciada *aumosta*, que segons el diccionari normatiu és una «mesura de capacitat per a grans equivalent a la quantitat que cap a la conca de les dues mans juntes».

Podeu fer arribar les vostres aportacions a elpou@elpou.cat o via Twitter, amb l'etiqueta *#bagesisme*.

Oficina de Maquinària Industrial (1981)

J. S. Foto: Arxiu particular. Ll. B.

31 de juliol de 1981, darrer dia de feina abans de les vacances d'estiu, els companys de treball acomiaden Ricard Lladó, el dia de la seva jubilació de Maquinària Industrial SA (MISA). D'esquerra a dreta, Josep Torres, Pere Sinfreu, Ricard Lladó, Isabel Garcia, M. Lluïsa Batlle, Antoni Sanz i Josep M. Pérez, dins l'oficina de comptabilitat. A part de les compres i vendes, es cuidaven també de les nòmines. Tots ells amb màniga curta, amb camises i polos estampats típics de l'època. Al seu davant, una taula amb el plat i el telèfon fix i els arxivadors. Hi havia el costum abans de marxar de vacances de tapar els fixers amb papers d'embalatge, tal i com es veu en la fotografia. Darrere d'ells, a sota, s'observen els armaris grisos de l'oficina comercial i, just al centre de la fotografia, regals i algun llibre de comptabilitat, amb un quadre de natura morta pintat per la treballadora Carmen Guijarro. La tanca de vidre amb aironfix impedeix veure amb transparència el que hi ha més enrere de l'oficina contigua, que és la comercial, separada per vidres, amb marcs metàl·lics de ferro i una pasta plàstica. A dalt, s'hi observen els fluorescents lluminosos.

Després de la crisi del tèxtil, MISA iniciava el 1971 la darrera part de la seva existència amb un Pla Estratègic que plantejava la venda de les finques que explotaven al centre de Manresa, subsistir en un espai més funcional i adquirir noves naus a la comarca, que l'abril de 1975 ja tenia a punt

a Sant Vicenç de Castellet. El 1976 comencen l'activitat, amb les primeres comandes estrangeres. A les missions comercials de Mèxic, Veneçuela i Sudàfrica internacionalitza l'activitat el 1977 amb projectes a l'Orient Mitjà: és l'època d'exportacions cap a l'Iraq, Egipte i Jordània, amb comandes grans que obliguen a treballar a fons les noves naus de Sant Vicenç, mentre el departament tècnic i les oficines queden a Manresa. A finals de dels setanta es desfan de la Foneria. El 1979 s'havia reduït el 17% de la plantilla perquè comencen a notar la crisi. El 1981 la fàbrica està en un moment de plena reconversió, amb una doble estratègia: la diversificació dels productes i la reducció de personal. Les noves naus de Sant Vicenç s'ocupen plenament el 1986: feien trens, muntaven els vagons dels Ferrocarrils Catalans, quan es va fer la remodelació dels antics, d'altres de Renfe amb parets lliscants d'alumini, muntaven els *buggies* (grups de rodes), retroexcavadores i llanxes. El maig de 1987 es venien el gran edifici fàbrica del carrer Pompeu Fabra a Immobiliària Catalònia. Oficialment es tancava per contribuir al salvament de l'empresa mare, la Maquinària Industrial SA, que s'havia constituït en societat mercantil i anònima el 2 de gener de 1923, a Barcelona, a casa del notari Narcís Batlle i Baró. La van fundar els empresaris del comerç Jaume Castell Molas, de Manresa; Ricard Viñas Geis, de Balsarenny; Agustí Masallera Castell i Baudili Navarra Torres, de Barcelona, i Nicolau Perelló Bonnin, de Santa Coloma de Cervelló.

www.guiamanresa.com

GUIA CULTURAL, SOCIAL I COMERCIAL DE MANRESA I LA CATALUNYA CENTRAL
Agenda, festes, anuncis, comerços, pobles, música, imatges, webs...

ART. Maria Camp

Manresa i acció!

Fa 125 anys arribava a Manresa la primera projecció de cinema. Un nou invent que meravellava tothom i que ràpidament va arrelar a la ciutat. Així, ben aviat, van començar a aparèixer espais dedicats a l'exhibició cinematogràfica i emprenedors que esdevingueren pioners del cinema a Catalunya i a Espanya. Per commemorar aquest fet, i els 60 anys del rodatge de la pel·lícula *Plácido* de Berlanga a Manresa –tot un esdeveniment a la ciutat– aquest any es duen a terme tot un seguit d'activitats, entre les quals l'exposició *Manresa i acció! Vivint en pantalla gran*, que us recomano visitar. La mostra fa un recorregut, des dels inicis fins a l'actualitat, del cinema a la ciutat, dividit en diferents àmbits i moments històrics. Des d'aquella primera projecció i els inicis de la indústria cinematogràfica a Manresa, passant pel rodatge de *Plácido*, els festivals i associacions de cinema, i els cineastes contemporanis manresans amb reconeixements i premis nacionals i internacionals. Mostra també filmacions inèdites i de gran valor documental de la Manresa de principi del segle XX. Es podrà visitar fins al 9 de gener al Casino. No us la perdeu!

TEATRE. Joan Morros

Un bon final de Toc

Canto jo i la muntanya balla, la darrera obra del Toc de Teatre 2021 del Kursaal, és un muntatge que resulta excel·lent gràcies a la suma d'aportacions creatives ben diverses. A partir de l'exitosa novel·la d'Irene Solà, Guillem Albà i Joan Arquè, amb la complicitat de La Perla29 van produir durant la pandèmia un espectacle on es barreja el teatre de text, de gest, els titelles... El muntatge compta amb la dramaturgia de Clàudia Cedó i la música de Judit Neddermann, i acaba de guanyar vuit premis Butaca: millor muntatge teatral, millor direcció, millor actriu de repartiment (Anna Sahun), escenografia, disseny de llums, vestuari, espai sonor i composició musical. Una obra ideal per tancar la programació teatral de l'any 2021 del teatre Kursaal.

CINEMA. Marc Vilanova

Desembre descongelat

Us recomanarem la reunió anual d'una de les bandes pioneres del rock a Manresa, com va ser i és McGregor's. La formació original puja de nou a l'escenari de la sala Stroika per repassar amb els seus seguidors més incondicionals i de sempre les cançons més emblemàtiques de la seva carrera. Dissabte, 18 de desembre, 22 h. Canviant d'espai volem destacar dues cites molt rellevants que tindran cabuda als teatres manresans durant les pròximes setmanes. En primer lloc la visita de Pau Vallvé al Conservatori; un dels artistes més emblemàtics de l'escena independent catalana tornarà a la capital del Bages amb el seu últim treball *La vida és ara*, sota el braç. Divendres, 3 de desembre, 20 h. I per finalitzar la tria musical, haurérem d'acostar-nos al Kursaal per gaudir de nou del polifacètic Joan Dausà, que continua sumant seguidors i notorietat amb les seves cançons, algunes de les qual ja han esdevingut himnes, tot presentat amb el seu habitual pop sensible i d'allò més eufòric. Divendres, 17 de desembre, 20 h.

VINS. Joan Sala, sommelier de vins Alsina

Collbaix Singular Negre 2015

Aquest mes presentem un vi de gamma alta del celler El Molí, monovarietal de cabernet sauvignon i veremat manualment. Selecció de grans feta en taula de tria. Fermentació en bota oberta de roure francès durant deu dies. Clarificació i filtració lleugera. Després de 20 mesos de cria en bota, passa 24 mesos més en ampolla abans de sortir al mercat. Un vi de capa alta colorant, d'un intens color vermell robí i rivets granats. Vi d'alta intensitat, potent i penetrant, molt complex i fresc. Predomini de fruita negra de bosc (nabius, cassís i mora). Destaquen notes de caramel, tabac i cacau. Records especials. En boca és llarg i persistent. Retronasal a fruita, toffee i regalèssia. En resum, potència, frescor i elegància en el mateix vi. Temperatura òptima de servei 18 °C. Es recomana decantar-lo, ja que no està estabilitzat. Evolucionarà en els propers sis anys. Maridatge: bolets, caça, carns vermelles, escudella, rostits i formatges curats. Gran company dels plats casolans de cuina catalana.

Preu de venda: 27,50 euros

Fàbrica Lemmerz

Lluís Virós. Foto: Francesc Rubí

A

l'extrem oest de la ciutat, a l'altre costat del Cardener, des de fa més de cent anys s'ha creat una zona industrial a partir de la instal·lació d'una fàbrica de barrets que es va convertir en la factoria Pirelli, que ha crescut al llarg del segle XX i se li ha afegit el polígon del Pont Nou i la gran fàbrica Lemmerz. Es va inaugurar el 1968 amb una façana d'estil racionalista industrial, d'arquitecte desconegut i bastida per l'empresa constructora Grau Sala.

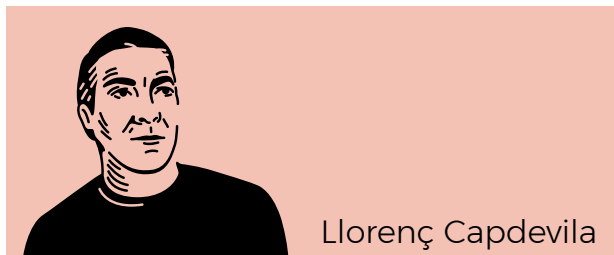
El conjunt està format per una gran nau industrial de planta baixa pràcticament quadrangular, d'uns 20.000 metres quadrats en el moment de la inauguració i que, actualment, ocupa aproximadament el doble d'extensió. La coberta és de tipus *shed* o «dent de serra» de grans dimensions. A la part de l'est presenta la façana principal a la carretera de Sant Joan de Vilatorrada, que és la que té més interès arquitectònic. Està formada per tres cossos diferenciats: al sud un edifici de planta baixa i sis pisos per a oficines, al centre hi ha la paret externa de la gran nau central, de dos nivells amb una cinta correguda de finestres a cada nivell i, al nord, una gran nau de més alçada, amb un gran finestral central dividit en quatre seccions. El conjunt de la façana presenta una estètica racionalista pròpia de l'estil de l'escola Bauhaus

PER SABER-NE MÉS:

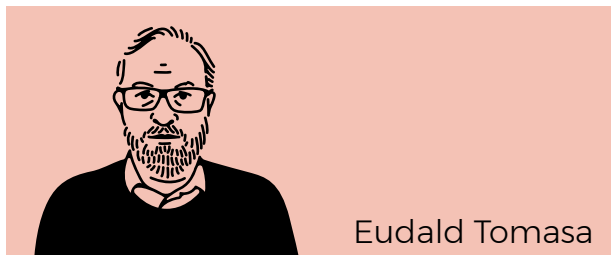
-VILLEGAS, Francesc; *De Casals a Hayes-Lemmerz. Una empresa centenària de Manresa (1894-2000)*, Hayes Lemmerz Manresa SL, Manresa, 2001.

alemanya, amb influències del brutalisme.

El catàleg de Manresa protegeix la volumetria i la composició de les façanes i cobertes dels tres cossos descrits perquè és l'únic exemple a la ciutat de gran instal·lació industrial creada expressament en començar el tercer terç de segle XX, en l'època de l'anomenat *desarrollismo*, quan es van fer grans fàbriques amb capital i tecnologia estrangers, especialment als voltants de Madrid i de Barcelona. L'empresa s'havia iniciat al 1894 amb el taller de calderes d'Enric Casals al carrer del Bruc. S'especialitzà en l'envàs de gasos (oxigen i acetilè) i el 1929 es transformà en OCOMESA (Oxígeno y Construcciones Metálicas SA). Durant la postguerra s'especialitzà en la fabricació de peces de metall premsades, amb les quals arribà a fabricar rentadores, dipòsits de moto i llandes de cotxe i camió, la seva especialitat més important. Es proveïa de maquinària a Alemanya, on contactà amb Lemmerz Werke KGaA, que es convertí en el seu soci el 1960, amb el nom de Lemmerz Española SA. El gran creixement de la indústria espanyola de l'automòbil va propiciar la construcció d'aquesta nova fàbrica de gran capacitat, entre 1964 i 1968. El 1997 l'empresa Lemmerz es va fusionar amb la nord-americana Hayes Wheels International Inc. que al segle XXI ha estat absorbida per la brasilera Maxion Wheels.

Llorenç Capdevila

Eudald Tomasa

Memòria viva

Fa poc he perdut la principal font que tenia per documentar-me sobre la primera meitat del segle XX. Era una tieta de noranta-vuit anys que conservava la memòria intacta. Com a novel·lista, quan he de recrear uns fets o una època que no he viscut, em resulta més útil i efectiu el testimoni directe que els llibres d'història. Els records poden haver quedat alterats pel pas dels anys, però tenen més vida que els documents historiogràfics i, al capdavant, per escriure una novel·la calen més sentiments que rigor.

La recuperació de la memòria –històrica, antropològica, familiar...– és una obligació moral. No és una mania d'historiadors. No és una dèria de familiars de víctimes. No és una postura d'intel·lectuals d'esquerres. És un deure col·lectiu, imprescindible per assegurar una convivència en igualtat de condicions. I la funció del novel·lista és també, quan s'escau, la d'aportar un gra de sorra en aquest camp. El humans fem la història i la història fa els humans. Som causa i conseqüència. En les guerres això passa d'una forma extrema. Per això, segurament, les guerres han generat i generen tanta literatura, perquè la literatura, sovint, es recrea en els extrems. La guerra civil va transformar el món en què vivien els nostres pares i, per tant, el que hem conegut nosaltres n'és el resultat. Així, de la mateixa manera que tenim el dret de conèixer per què som com som, tenim l'obligació de propiciar, en la mesura del possible, aquest coneixement. La guerra civil –moltes ferides de la qual encara resten obertes– deu ser l'esdeveniment històric més transcendental a casa nostra del qual, a hores d'ara, encara queden testimonis. I sense testimonis no hi ha memòria. Així, quan ja no queda ningú que recordi un episodi històric, aquest ja només es pot estudiar i analitzar a partir de documents o arxius i passa a un altre estadi, un de més acadèmic i menys viu.

És importantíssim que aprofitem la memòria dels més vells per complementar els llibres d'història, però també per a exercicis de creació artística i, naturalment, pel simple fet de conèixer de primera mà molts esdeveniments que ens han d'ajudar a entendre el passat, a explicar el present i a projectar el futur.

Crims

Acas obert, de l'escriptor israelià Dror Mishani, el protagonista de la novel·la, l'inspector Abraham Abraham, avorrit de només atendre casos sense importància, es pregunta: «Per què no hi ha llibres de detectius en hebreu? Per què a Israel no s'escriuen llibres com el de l'Agatha Christie o com *Els homes que no estimaven les dones*?». La resposta que ell mateix es dona és que «aquí no hi ha aquesta mena de delictes. No tenim assassins en sèrie, ni segrestos...». Després resulta que sí, que hi ha casos dramàtics i molt enrevessats.

En certa manera el mateix passa aquí a Catalunya. A vegades m'he preguntat per què no es coneixen casos d'assassinats de gent rica o poderosa, com sí que ha passat en altres contrades. Aquí, el cas més conegut, va ser el de Josep M. Bultó Marquès, a qui van fer esclatar una bomba al pit en un cas de rapt i extorsió. Però no se'n coneixen d'altres. Aquí el que sí que hi ha és delinqüència diguem-ne *popular* –ja em disculpareu la broma cínica. Violacions en grup, assassinats per violència de gènere, robatoris, assassinats puntuals amb pistola o amb ganivet... A Catalunya no en fem ficció, sinó que en fem un programa documental de gran èxit, titulat *Crims*, que és capaç d'atreure l'atenció fins i tot dels joves catalans que ja no miren TV3...

Erques Torres

Però si Dror Mishani visqués a Catalunya i aplicés la *mirada* de poble hebreu, s'adonaria que hi ha un crim que no surt a la llista, però que potser ell copsaria de seguida... Quan un jutjat dicta l'abolició d'una llei d'integració social com la llei d'immersió lingüística, llavors és evident que s'està cometent un crim. El d'anul·lar la identitat d'un poble, de subjugar-lo a través de les armes o les lleis, de l'economia i de l'anorreament cultural. El feixisme arrelat en la societat catalana és actualment l'origen d'aquesta persecució. Els nostres joves en seran la solució. Sense tants prejudicis, ni miraments, anant de cara a la idea i posant-hi intel·ligència i determinació. O podem deixar en mans dels espanyolistes catalans l'administració de la metzina de la mort feliç. La injecció de morfina ja ens la donen els que ara tenen por de la presó.

EL CUL DEL POU

NÚM. 287

EL GRAN GERMÀ

El tam-tam de fons que marca el tempo de la inseguretat ciutadana continua sonant i, arran d'una revisió del model de seguretat, ja fan la ronda patrulles conjuntes per donar més sensació de protecció als manresans. La intimidació, malgrat tot, sovint no és suficient, sobretot quan es fa fosc... Ben mirat, amb el canvi de guàrdia previst a la Policia Local de Manresa, es podrien replantejar –debats sindicals al marge– el rol dels agents, massa acostumats a tenir el cul al seient dels vehicles i, com els binomis mixtos, trepitjar una mica de carrer per parar l'orella i copsar el batec de la ciutadania. Aquella figura recurrent del guàrdia de barri.

La gran novetat en l'àmbit de la protecció és la instal·lació de càmeres i una sala de control com la de *El show de Truman*. Els més repatanis demanen anonimat i recelen del desplegament d'un gran germà que tot ho sent i tot ho veu, encara que portant un mòbil a la butxaca som més fàcils de trobar que la ferum del bolquer d'un marrec. A les pel·lícules i sèries, el rastreig amb càmeres sembla una arma infal·lible, però si, arribats a la judicatura, la delinqüència de baixa intensitat acumula furts sense conseqüències és un peix que es mossega la cua. Al cap i a la fi, les solucions deuen passar per coordinar-se i intervenir en el moment adequat i en el lloc oportú.

EL PASSAPORT COVID

Com que som un món de mones
on el que fa Estats Units
de seguida està de moda,
els botiguers eixerits
el *Black Friday* ens pregonen
per vendre pels descosits
els més vells estocs que els queden
i que ningú els pren dels dits.
«Compreu la roba que es porta,
canvieu de guardapits,
de camisa, de jaqueta
i renoveu els vestits.
Compreu més del que us fa falta
que cal anar ben servits».
Compreu divendres com toca
tal com fan a Estats Units.

Què hi fa si el cap de setmana
aquest sigui Sant Andreu?
Tots els dies per fer caixa,
venen bé, vatua Déu!
Sortiu a estirar les cames,
veniu a aixafar la neu
que tenim a Sant Domènec,
ni que sigui un temps molt breu
i calgui pagar l'entrada
del fill o net teu o meu.
Aneu a les galeries
i compreu un regalet
per al net o la parella
per als avis o el fillet
Que potser no ho necessita?
Va, no et vulguis fer l'estret
que fins i tot avui dia
et vendran per internet
i veuràs quina alegria
et farà rebre un paquet.
Escura't bé les butxaques,
fes com feia en Patufet
i ves al mercat o al súper
cantant i amb un dineret.
Compreu que s'acosten festes
i hem de fer tots el gurmets
celebrant el nou solstici
i l'any que ve de bracet,
per més que l'humil
pessebre ens recordi un Jesuset
entre Josep i Maria
fotent-se tots tres de fred,
l'emigrant que cerca un sostre
viatjant sense bitllet,
i el pobre que no té un euro
per fer un àpat ben complet.
Que no pari el consumisme
fins que un dia fem un pet!

El primer dia que havia d'entrar en vigor l'obligatorietat del passaport covid per accedir a bars, restaurants, gimnasos i residències, vaig comprovar amb poc entusiasme com els negocis havien adoptat la mesura. Suposo que si fos periodista hauria començat visitant una residència, però no conec cap persona que hi estigui tancada, ja que a casa meua som molt de l'expressió «de l'avar i del porc res s'aprofita fins que és mor». Així, els ancians de la família s'ofereixen voluntàriament a ser la matèria primera per fer mandonguilles o canalons el dia de Nadal abans que suposar una despesa per a la família.

Precisament, a l'hora de dinar vaig anar a menjar mandonguilles a un restaurant. Ja em va sobtar que, tot i el fred, hi havia força gent dinant a la terrassa, on suposadament no cal el certificat covid. Entro, no em demanen res i dino de gust, sense cap problema. Però, després del cafè, tal com cal, vaig anar als serveis. El lavabo estava ocupat i em vaig esperar davant la pica. Es va sentir la cadena i va sortir el cuiner amb l'uniforme, sense saludar i sense netejar-se les mans. Un costum que, per desgràcia, és més freqüent del que ens imaginem. La gent és porca, i si la supervivència de l'espècie depengués exclusivament d'això, moriríem tots. No hi hauria d'haver el requisit del passaport covid, sinó un escàner de mans a cada sala de tots els locals, per prohi-

bir l'accés a éssers amb dits que poden contagiar ITS. I no, refregar-se el gel hidroalcohòlic per les mans no equival a rentar-se-les amb sabó. Fet l'incís, quan vaig sortir del lavabo, el cuiner em va aixecar la mà i em va dir: «Tens el...». Vaig respondre ràpidament: «Sí, sí, el passaport...», mentre em treia el mòbil de la butxaca. «Per això no pateixis, La Meua Salut es penja constantment, però tens el pardal traient el cap», va aclarir mentre m'assenyalava la bragueta. Després havia previst entrar en un gimnàs, però jo no pago per suar, així que simplement em vaig estalviar impregnar-me de bacteris aplicant la meua última reflexió: no voldria saber la quantitat de vernís que deuen tenir totes aquelles màquines i pesos que tothom agafa amb tanta força i suor.

En fi, sort que no m'hi vaig esforçar gens perquè el fet que a l'any 2021 les administracions no puguin evitar que caiguin les seves pàgines web quan els contribuents tenim un comportament previsible davant de certes situacions, és patètic. Ja sigui per les ajudes a autònoms, per aconseguir les entrades del Campament de Reis de l'Ajuntament de Manresa o perquè la Generalitat es treu de la màniga el requeriment del certificat covid per accedir a determinats locals... L'evidència és contrastada: els llocs web peten gràcies a la mala previsió dels *professionals* de l'administració. Un clàssic que es repeteix cada dos per tres.

BADA, PERÒ NO BADIS

A bans els jubilats s'encantaven mirant obres. Va venir la crisi del totxo i es van acabar les obres. Per sort, els jubilats manresans compten amb altres temes d'interès. No fa gaires dies un avi habitual de la Cerveseria assegurava haver vist entrar Gary Cooper al Bingo. Vols dir que ho era?, va dubtar un company seu. No sabia que al Bingo acceptessin dòlars, va afegir. Ara és aquesta l'atracció dels nous jubilats. Badar davant el gran desplegament que es fa cada vegada que es vol rodar una seqüència d'una pel·lícula o un espot publicitari. I és que, com comentava un badoc aquesta setmana, veient entrar i sortir Liam Nesson del Maïami, «per veure cine, a Manresa, no cal pagar entrada». També els aldarulls de carrer concentren tot l'interès dels pensionistes proactius. He

arribat a pensar que les sirenes que fan sonar policies, ambulàncies i bombers fan el mateix efecte que abans les campanes per convocar la gent. Serveixen d'avis per als avis ociosos i curiosos, i com que la majoria d'avis es concentren al barri vell, no els cal recórrer gaires metres per situar-se a primera fila davant qualsevol dels espectacles de carrer, bé que destriar realitat i ficció no sempre surti de franc. Al badoc del Maïami, badant badant, li van fúmer la cartera i encara la busca. Després que l'afectat se n'exclamés, algú va bromejar: «Jo me n'aniria a reclamar a Hollywood!».

TANTA ROBA I TAN POC SABÓ

JAUME GUBIANAS

COBRELLIT MANRESÀ

Una subscriptora resident a Barcelona ens envia a l'adreça elpou@elpou.cat la foto d'un cobrellit amb il·lustracions manresanes que li ha regalat la seva neboda. Fetes les investigacions oportunes, descobreixo que l'autora dels dibuixos és la Marta Grifell, col·laboradora durant força temps d'aquesta revista, que m'explica que els dibuixos els ha fet amb retolador per a teixits sobre tela blanca. Ah, i perquè tot plegat quedés més harmònic hi va fer la vora de color taronja. Una bona iniciativa *hand made* –com dirien els modernets– que qui sap si es podria plantejar com a souvenir de la ciutat en la fita de Manresa 2022.

CARTELL MULTILINGÜE

Una altra foto de cartell, un clàssic d'aquest espai. Aquest cop un senyal de denúncia manual que indica la presència d'una bossa d'escombraries a la tanca immortalitzat per un amic. No cal ser gaire erudit per entendre que el rètol al costat de les deixalles vol posar-les com a exemple de mala praxi i reprèn l'acció acusant de garrí a l'autor de l'abocament il·legal. En principi, està escrit en quatre llengües. L'anglesa amb error ortogràfic: *pic* (com el que va amb la pala), en comptes de *pig* i, en el cas del francès, afegint una *u* innecessària a *cochon*. El multilingüisme, rigorós o no, és necessari si tenim en compte que a l'indret on està col·locat hi van a parar vehicles que deuen provenir de mig continent. La performance pròpia de Greta Thundberg està col·locada a l'enllaç que hi ha al camí de Viladordis per anar cap a Sant Fruitós, Súria i Sallent, a tocar de les pistes on s'aprèn a conduir.

Soler de Lloberas. La construcció segueix en peu ja que el passatge és privat, des que l'Ajuntament va permetre a la família tapiar l'entrada des del carrer de la Séquia que donava directament a la carretera de Santpedor, on més tard també es va col·locar una tanca. Ara que l'últim videoclub que quedava viu, el De Cine, ha anunciat que plega i que el consistori ha informat d'importants canvis urbanístics a la zona, seria un bon moment per plantejar-se la reobertura del passatge, per afavorir els vianants i millorar la circulació del sector. El que caldria fer amb el monòlit en qüestió ho deixo a la vostra consideració.

VALDERROBLES?

Una usuària habitual de la Coordina-

dora de Jubilats i Pensionistes i àvida lectora del **Pou** m'informa que, entre les properes i múltiples activitats que organitza l'entitat hi ha una sortida en dues etapes com reflecteix l'anunci publicat a *Regió7*. El primer dia l'itinerari és Manresa-Horta de Sant Joan-Prat de Comte. La segona jornada, però, comença a Valderrobles (sic). Doncs no, ni Valerobles ni Valderrobres. En el català de la Franja, és Vall-de-roures i així consta en les publicacions de la seva comarca natural, el Matarranya.

UN COS DE BALL DE LUXE

L'acte de lliurament dels Premis Lactània de les Arts i la Cultura d'aquest any va tenir dos guionistes de luxe: la dramaturga Sílvia Sanfeliu i el cap de

MONÒLIT FRANQUISTA, DE CINE

L'any 1961, Josep Rojas Miró, empresari cofundador de Mafrica i que, des del 1958 fins a 1985, dirigia el concessionari de vendes de vehicles Seat al carrer de la Séquia, va fer un regal a la seva dona, Anna Soler, fent construir un monòlit d'estètica franquista, de ciment i amb nou blocs de pedra, situat al passatge

Cultura del **Pou**, Jordi Estrada. I no van deixar passar l'oportunitat, als assajos, de retratar-se, damunt de l'escenari del Conservatori amb el cos de ball i la presentadora. La dansa va ser la gran protagonista de la gala i els ballarins, que apareixen a la foto, van ser molt aplaudits. Cal dir que la instantània és altament fraternal, ja que recull una parella i un trio de germans: el Guillem (ballari) i la Mireia Cirera (presentadora), i l'Aina, l'Adrià i l'Ariadna Guitart, aquesta última creadora de les coreografies.

SONDHEIM, ELS BEATLES I L'OLEGUER BISBAL

Continuant amb el talent manresà per a les arts escèniques, una amiga internauta em fa arribar una captura de pantalla del vídeo que l'actor i músic Xavier

Mestres va penjar a Instagram com a homenatge al compositor de musicals nord-americà Stephen Sondheim, de qui es va saber la mort el 26 de novembre passat. Al clip, Mestres interpretava el tema central d'*Anyone can whistle*, un muntatge del desaparegut compositor basat en un llibre d'Arthur Laurents. Es dona la casualitat que el manresà està fent temporada al teatre La Latina de Madrid com a director musical d'una altra obra de Sondheim, *Golfus de Roma*, en un repartiment encapçalat per Carlos Latre i amb un elenc artístic i tècnic ple de catalans. A casa seva, a Barcelona, a part del teclat i el micròfon, podeu veure, al fons de la imatge, un prestatgeria on hi ha unes figuretes dels quatre Beatles, el seu grup de capçalera, justament al costat de l'estatueta que l'acredita com a guanyador de l'Oleguer Bisbal al manresà de més actualitat de l'any 2011.

PERIODISTA POLIFACÈTIC

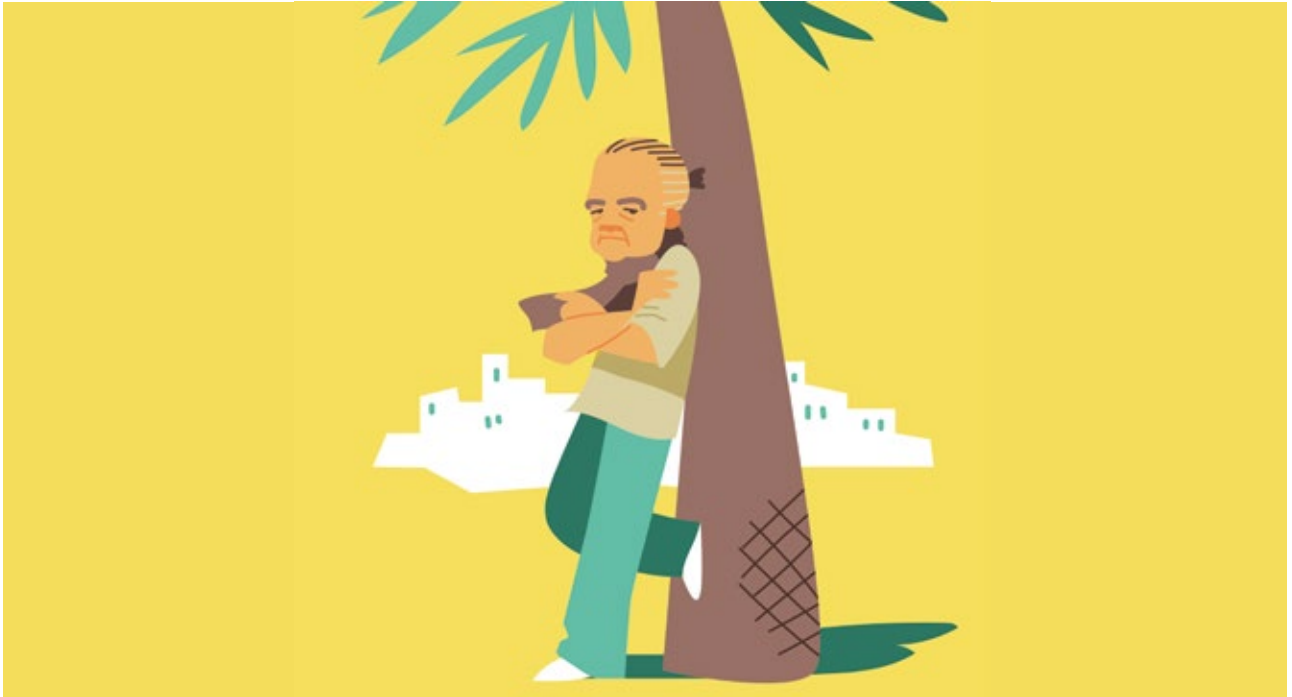
Qui va encarnar, en carn i ossos, el personatge de còmic creat per Manel Fontdevila per al **Pou** va ser el nostre cap de redacció, Carles Claret, a *El musical d'en Bisbal, un manresà com cal*, del qual precisament Xavier Mestres signava la música. Això va ser el 2004, en un muntatge de Bodega Teatre en la 47a Innocentada de Manresa. Set anys abans, quan en tenia 19, apareixia a la portada del número d'aquesta revista corresponent al gener de 1997 (més informació a la secció *Fa 25 anys*, pàgina 4 d'aquest número). Allà encarnava un anònim *home de negocis*, representant d'alguns possible lobby manresà. En realitat, però, l'amic Carles ha acabat fent, principalment, de periodista, això sí, força polifacètic. El mateix Claret em recorda que la portada, amb fotografia de Francesc Rubí, es va immortalitzar al llavors nou edifici del Passeig que ocupava l'espai de l'antic cinema Catalunya d'inspiració molt *broker*. Anava abillat amb el vestit a mida que es va fer per fer de padrí de noces del seu germà i, el més curiós, sostenia un walkie-talkie cedit per Creu Roja Manresa, ja que, en aquella època, era força difícil trobar un telèfon mòbil.

INNOCENTADA CINEMATogrÀFICA

Continuant amb la faceta farandulera de l'amic Claret, m'informa que aquest any torna a firmar la dramaturgia de la 65a Innocentada, divuit anys després de protagonitzar-la, i que, si la pandèmia ho permet, es representarà al teatre Conservatori a finals de gener. Puc avançar-ne poca cosa. El Carles només em deixa dir que barreja dos àmbits de molta actualitat: la Manresa més cinematogràfica –el rodatge de *Marlowe*, amb Liam Neeson al Miami va despertar passions el dijous 25 de novembre– i l'any ignasià.

FRANCESC XAVIER NAVARRO, NOMÉS ES TRANSFORMA COMPARTINT

El coneixeu, segur, però ara fa dies que no el veieu, oi? Poca broma. L'home va patir un ictus aquest estiu del que encara es recupera! Per sort sembla que aviat el trobarem amunt i avall altra vegada. Li diuen Paco, Qui-co, Cisco o Francesc. Francesc Xavier Navarro Mateo, de 1960. La primera llar fou a Sant Pau, però els pares se'l van endur a passejar tot un any per Alemanya, aleshores que els migrants érem nosaltres. Després van tornar per instal·lar-se a la Mion i, de seguida, al nou barri del Xup, gresol de moltes lluites veïnals i polítiques. Allà mateix comença el seu itinerari escolar, que continua en tot d'acadèmies abans d'acabar l'EGB a la Rial: un veritable esforç econòmic, provant d'evitar les *escuelas nacionales*. I és que amb l'avi represaliat per republicà ja n'havien tingut prou del règim. Encara més: els pares –el Francisco, *granaíno* i psuquero confés, i l'Àngels, filla de Sant Mateu– van inculcar sempre el neguit social a tots tres fills, el Francesc i després el Jordi i la Cristina. Ell seria el primer a agafar-s'hi. Entra a treballar al Frankfurt Albert mentre fa els primers passos a l'associació de veïns del barri i, de seguida, a les Joventuts Comunistes. És aleshores que coneix mossèn Jubells i un grup de joves, del moviment de cristians de base. «Entro a les JOC, les Joventuts Obreres Cristianes, amb ganes de més compromís i treball compartit. Conec el Palas i el Vallecillos... No era qüestió només de fer revisió de vida, sinó d'implicar-se en la justícia social». El Francesc ha ampliat coneixences, surt del barri i també s'adona que no és ben bé un home de partit, de manera que abandonarà la militància. També amplia la formació en una oferta aleshores del tot nova: un curs de monitors. «Vaig conèixer el Josep Camprubí i el Lluís Piñot, abans que el CAE fos CAE, on anys a venir també

vaig fer el curs de director». Tot plegat el duu a les colònies de l'esplai de la Sagrada Família i, una cosa lliga l'altra, aconsegueix entrar a treballar a Ampans fins a sumar-hi fidelment 36 anys... «És amb aquestes experiències que provo d'entendre la diversitat cultural, de capacitats i d'oportunitats, que tenim les persones». Es casa amb Dolors Bartrolí i seran pares de l'Alba. Però també, i des de 1992, s'incorpora a Càritas, amb en Lluís Alegre, col·laborant i aprenent la tasca que ell feia. I és a Càritas on fa la darrera gran descoberta, la de la gent immigrada. Més enllà de l'assistencialisme –que també– es tracta de visibilitzar els nouvinguts. «Posem a l'agenda de la ciutat un col·lectiu que encara no es veia si no hi establies una relació directa. Allà conec els seus problemes, en un procés molt enriquidor per a tots». És per això que aviat el trobem cofundador de Bages per a Tothom, amb un objectiu primer: acollir i ser al costat de la gent. Després arribaran també polítiques municipals més actives sobre la diversitat i la sensibilització social, de la mà d'en Josep Ramon Mora, amb qui el Francesc recorda una bona complicitat. Amb Bages per a Tothom coneixerà les primeres experiències que es feien a Osona o al Maresme i, de seguida, engeguen una tasca que ell acompanyarà durant divuit anys. Hi ha fet grans amics i n'ha après un munt de coses. També ha pogut viatjar molt i sovint pel Marroc, fins a ser-ne un gran coneixedor. «Turisme amb persones que t'ho posen fàcil, que et fan entrar en la seva vida». El Francesc, des de fa set anys, també col·labora amb Cineclub, n'és membre de la junta i del comitè de selecció del festival de cinema Clam, i ara recupera la salut combinant repòs i rehabilitació. I espera que tot plegat no passi de ser una pausa i pugui reprendre l'activitat abans no sigui hora de jubilar-se.

Gaudim La GROSSA

de Cap d'Any

31 DE DESEMBRE

200.000 €
PER BITLLET DE 10 €

Loteries de Catalunya
Tria-les. Tots hi guanyem

Manresa 2022 *Transforma*

La ciutat que (et) transforma

MÚSICA I FESTA · ESPIRITUALITAT I PENSAMENT · EDUCACIÓ
CULTURA I ART · JOVENTUT · ESPORT · DE MANRESA AL MÓN

Consulta la programació a:

www.manresa2022.cat

Amb el suport de:

Un projecte de:

Direcció executiva:

Amb la col·laboració especial de:

